

Rolnummers 443 - 444 - 447 tot 453 - 459 tot 465 - 468 tot 475 - 477 tot 482
Arrest nr. 84/93 van 7 december 1993

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de artikelen 20 tot 22 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, ingesteld door de b.v.b.a. « Centre biomédical de Kain » en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blankaert, L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige, J. Delruelle en G. De Baets, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen

De vernietiging van de artikelen 20 tot 22 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 juni 1992, wordt gevorderd door :

1. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Centre biomédical de Kain », met zetel te Kain, rue Albert 64, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

2. Pol Sottiaux, apotheker-bioloog, wonende te Bergen, rue Sainte-Barbe 14;

volgens verzoekschrift van 30 oktober 1991, overgezonden bij op 31 oktober 1991 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 443;

3. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Laboratoire de biologie médicale Galien », met zetel te Charleroi, avenue du Centenaire 2, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

4. Yvonna Wiewiarowska, apothekeres-biologe, wonende te Nalinnes, rue du Châtelet 159;

volgens verzoekschrift van 30 oktober 1992, overgezonden bij op 3 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 444;

5. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Laboratoire de biologie clinique et hormonale », met zetel te Couillet, route de Philippeville 46, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 447;

6. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap « Laboratoire de biologie clinique et d'analyses médicales avancées », met zetel te Woutersbrakel,

Parc industriel 11, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 448;

7. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Laboratoire Comege », met zetel te Waver, boulevard de l'Europe 10, vertegenwoordigd door haar zaakvoerders;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 449;

8. de professionele burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Laboratoire Ste Anne et St Jean », met zetel te Brussel, Broekstraat 104, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 450;

9. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Laboratoire de biologie et de radio-immunologie cliniques », met zetel te Sint-Gillis-Brussel, Charleroisesteenweg 54, vertegenwoordigd door haar zaakvoerders;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 451;

10. de Universitaire Ziekenhuizen K.U. Leuven - Labo voor klinische biologie en nucleaire geneeskunde in vitro van het U.Z., vertegenwoordigd door de raad van bestuur van de Universiteit, waarvan de kantoren gevestigd zijn te Leuven, Herestraat 49;

volgens verzoekschrift van 5 november 1992, overgezonden bij op 5 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 452;

11. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Laboratoire de biologie clinique Docteurs Masure », met zetel te Etterbeek-Brussel, Nerviërsiaan 125, vertegenwoordigd door haar zaakvoerders;

volgens verzoekschrift van 6 november 1992, overgezonden bij ter post aangetekende brief van 5 november 1992, ingeschreven onder rolnummer 453;

12. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Laboratoire d'analyses médicales Piette », met zetel te Vorst-Brussel, Molièrelaan 40, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 459;

13. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Laboratorium Klinische Analyses Aalst, met zetel te Aalst, Baron Moyersoepark 20, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 460;

14. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Laboratorium Klinische Analyses Eeklo, met zetel te Eeklo, J.F. Willemsplein 6, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 461;

15. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Medisch Labo Rigo, met zetel te Genk, Bosdel 89, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter

post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 462;

16. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Laboratorium Klinische Analyses Mechelen, met zetel te Mechelen, Leopoldstraat 10, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 463;

17. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Centrum voor Medische Analyse, met zetel te Herentals, Oud-Strijderslaan 199, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 464;

18. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Klinisch Labo Dendermonde, met zetel te Dendermonde, Hoogveld 10, vertegenwoordigd door een zaakvoerder;

volgens verzoekschrift van 23 november 1992, overgezonden bij op 25 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 465;

19. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Labo Meditest, met zetel te Schaarbeek (1030 Brussel), E. Demolderlaan 32, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

20. Marie-Jeanne Maes, klinisch biologe, wonende te Ieper, Schipstraat 10;

21. Vera Geeraerts, klinisch biologe, wonende te Berchem, Fruithoflaan 124;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 468;

22. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Klinisch Laboratorium Gent, met zetel te Gent, Hubert Frère-Orbanlaan 167, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

23. Rik Van Quikenborne, klinisch bioloog, wonende te Laarne, Breestraat 8;

24. Yvette Oushoorn, klinisch biologe, wonende te Laarne, Breestraat 8;

25. Lutgardis Standaert, klinisch biologe, wonende te Outer, Bouvenhoekstraat 46;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 469;

26. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Medisch Labo D. Van Waes, met zetel te Brugge, Torhoutsesteenweg 503, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

27. Dirk Van Waes, klinisch bioloog, wonende te Brugge, Torhoutsesteenweg 503;

28. Peter Lagrou, klinisch bioloog, wonende te Koksijde-Oostduinkerke, Witte Burg 26;

29. Gabriel Logghe, klinisch bioloog, wonende te Zedelgem, Koning Albertstraat 37;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 470;

30. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap Centraal Laboratorium Brussel, met zetel te Etterbeek (1040 Brussel), Jachtlaan 109, vertegenwoordigd door twee zaakvoerders;

31. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap Centraal Laboratorium Hasselt, met zetel te Hasselt, Elfde Liniestraat 27, vertegenwoordigd door

twee zaakvoerders;

32. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap Centraal Laboratorium Gent, met zetel te Gent, Lieven De Winnestraat 65, vertegenwoordigd door twee zaakvoerders;

33. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap Centraal Laboratorium Antwerpen, met zetel te Antwerpen, Frankrijklei 67-69, vertegenwoordigd door twee zaakvoerders;

34. Jean-Pierre Gailliez, klinisch bioloog, wonende te Wemmel, Zijp 84;

35. Jan Heip, klinisch bioloog, wonende te Ninove, Désiré de Bodtkaai 9;

36. Henri Creemers, klinisch bioloog, wonende te Diepenbeek, Sparrelaan 6;

37. Wim Eeckhaut, klinisch bioloog, wonende te Berchem, Elisabethlaan 38;

38. Suzanne Lauwers, klinisch biologe, wonende te Beerse, Antwerpseweg 45;

39. Henk Van Pelt, klinisch bioloog, wonende te Roosbeek, Oude Baan 92;

40. Paul Verheecke, klinisch bioloog, wonende te Tongeren, Elyzeese Veldenstraat 62;

41. Ludwig Machtelinckx, klinisch bioloog, wonende te Michelbeke, Steenland 2;

42. Jozef Verbeke, klinisch bioloog, wonende te Gent, Meersendries 2;

43. Noël Van Strijthen, klinisch bioloog, wonende te Destelbergen, Notaxlaan 12;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 471;

44. het Universitair Ziekenhuis Gent, afdeling Centraal Labo voor Klinische Biologie, gevestigd te Gent, De Pintelaan 185, vertegenwoordigd door zijn gedelegeerd bestuurder;

45. de Universitaire Instelling Antwerpen, gevestigd te Antwerpen, Universiteitsplein 1, vertegenwoordigd door de voorzitter van haar raad van bestuur;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 472;

46. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Labo Duyck, met zetel te Aalter, L. Bekaertlaan 9, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

47. Jacques Duyck, klinisch bioloog, wonende te Knokke-Heist, Roodborstjeslaan 2;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 473;

48. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een coöperatieve vennootschap Labo Van Poucke, met zetel te Kortrijk, Grote Markt 5, vertegenwoordigd door haar zaakvoerders;

49. Xavier Van Poucke, klinisch bioloog, wonende te Kortrijk, Grote Markt 5;

50. Thierry Van Poucke, klinisch bioloog, wonende te Kortrijk (Rollegem), Groene Dreef 38;

51. Anne-Rose Dewilde, klinisch biologe, wonende te Sint-Denijs-Westrem, Hemelrijkstraat 105;

52. Willy Majelyne, klinisch bioloog, wonende te Gent (Oostakker), Groenstraat 297;

53. Linda Thienpont, klinisch biologe, wonende te Sint-Maria-Horebeke, Abraham Hansstraat 11;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op 27 november 1992 ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 474;

54. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Medisch Labo Bruyland, met zetel te Kortrijk, Sint-Sebastiaanslaan 2a, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

55. Julien Bruyland, klinisch bioloog, wonende te Lauwe, L. Sabbestraat 240;

56. Ingrid Stoops, klinisch biologe, wonende te Knokke-Heist, Zeedijk 478;

volgens verzoekschrift van 27 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 475;

57. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Centraal Medisch Labo b.v.b.a., met zetel te Roeselare, Henri Horriestraat 17, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

58. Jacques Tavemier, klinisch bioloog, wonende te Gistel, de Donckerstraat 11;

59. Dany Termote, klinisch bioloog, wonende te Roeselare, Heuvelstraat 39;

60. Dominique Declerck, klinisch bioloog, wonende te Kortrijk, Burg. Gillonlaan 89;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 477;

61. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Labo Dr. Declerck, met zetel te Antwerpen (Borgerhout), René Carelsstraat 42, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

62. Walter Declerck, klinisch bioloog, wonende te Halle-Zoersel, Koekoekdreef 18;

63. Antoine Moors, klinisch bioloog, wonende te Rumst, Molenstraat 227;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 478;

64. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Clinilabo, met zetel te Antwerpen, Lange Lozanastraat 200, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

65. Marc Derom, klinisch bioloog, wonende te Geel, Belgilaan 29;

66. Walter Van de Bogaert, klinisch bioloog, wonende te 's Gravenwezel, Sint Jobsteenweg 22;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 479;

67. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Bio-Medisch Laboratorium, met zetel te Antwerpen, Twaalf Maandenstraat 9, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

68. Raphaël Deckx, klinisch bioloog, wonende te Oud-Heverlee, Scheepmansstraat 1;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 480;

69. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Unilabo, met zetel te Kapellen, Vogelkerslaan 18, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

70. Tom Ponnet, klinisch bioloog, wonende te Antwerpen (Berchem), Lode Vis-senaeckenstraat 2;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 481;

71. de burgerlijke vennootschap in de rechtsvorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Centrum voor Radio-Immunologie, met zetel te Gent-Zwijnaarde, Industriepark 7, vertegenwoordigd door haar zaakvoerder;

72. Guy De Groote, klinisch bioloog, wonende te Gent, Johan Daisnestraat 5;

73. Mireille Croux, klinisch biologe, wonende te Gent, Renbaanstraat 11;

74. Jozef Jonckheere, klinisch bioloog, wonende te Sint-Martens-Latem, Spoelbergdreef 11;

volgens verzoekschrift van 30 november 1992, overgezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, ingeschreven onder rolnummer 482.

II. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikkingen van 3, 4, 6, 26 en 30 november en 1 december 1992 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel in iedere zaak aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Die zaken zijn samengevoegd en aan het Hof in voltallige zitting voorgelegd bij beschikkingen van 2 december 1992.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Van het beroep is kennisgegeven conform artikel 76 van de voormelde bijzondere wet bij op 23 december 1992 ter post aangetekende brieven, die op 24, 28 en 29 december 1992 en 5 januari 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde bijzondere wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 19 december 1992.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, wiens kabinet gevestigd is te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft bij op 5 februari 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memorie zijn conform artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 28 april 1993 ter post aangetekende brieven, die op 29 en 30 april 1993 en 4 en 5 mei 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Bij beschikkingen van 2 maart 1993 en van 21 oktober 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest

moet worden gewezen, respectievelijk tot 31 oktober 1993 en tot 30 april 1994 verlengd.

Een memorie van antwoord is ingediend bij ter post aangetekende brieven :

op 28 mei 1993 : door de verzoeksters *sub* 5 tot 7, 9, 11; 8, 10; 12 tot 18;

op 1 juni 1993 : door de verzoek(st)ers *sub* 19 tot 70; 71 tot 74.

Bij beschikking van 15 juli 1993 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 15 september 1993.

Van die beschikking is aan de partijen kennisgegeven, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 19 juli 1993 ter post aangetekende brieven, die op 22, 23 en 26 juli en 3 augustus 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 15 september 1993 :

- zijn verschenen :

. Mr. L. Schlögel, advocaat bij de balie te Charleroi, voor de verzoekende partijen *sub* 1 tot 4;

. Mr. X. Leurquin, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen *sub* 5 tot 11;

. Mr. J. Cruyplants, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen *sub* 12 tot 18;

. Mr. L. De Schrijver, advocaat bij de balie te Gent, voor de verzoekende partijen *sub* 19 tot 74;

. Mr. Ph. Gérard, advocaat bij het Hof van Cassatie, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters J. Delruelle en H. Boel verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten J. Cruyplants en X. Leurquin gehoord;

- is de zaak voor verdere behandeling vastgesteld op de openbare terechtzitting van 23 september 1993.

Op de terechtzitting van 23 september 1993 :

- zijn verschenen :

. Mr. L. Schlögel, advocaat bij de balie te Charleroi, voor de verzoekende partijen *sub* 1 tot 4;

. Mr. X. Leurquin, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen *sub* 5 tot 11;

. Mr. J. Cruyplants, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen *sub* 12 tot 18;

. Mr. L. De Schrijver en Mr. A.-B. Staelens, advocaten bij de balie te Gent, voor de verzoekende partijen *sub* 19 tot 74;

. Mr. Ph. Gérard, advocaat bij het Hof van Cassatie, voor de Ministerraad;

- zijn de voornoemde advocaten L. De Schrijver, L. Schlögel en Ph. Gérard gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

1.A.1. De verzoekende partijen doen van hun belang blijken door het feit dat zij rechtspersonen zijn, eigenaars en exploitanten van laboratoria voor klinische biologie, en onder de werkingssfeer vallen van de aangevochten bepalingen, zodat hun situatie door de aangevochten normen persoonlijk, rechtstreeks en ongunstig wordt beïnvloed.

Betreffende de rechtspersonen die eigenaar en exploitant zijn van laboratoria voor klinische biologie, voegen de verzoekende partijen in de zaken met de rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 eraan toe dat de bestreden bepalingen van de wet de normale werking van die laboratoria ernstig in gevaar brengen en zelfs onmogelijk maken met alle nadelige gevolgen van dien, zowel voor de patinten en het tewerkgestelde personeel als voor de vennootschap zelf en haar bestuurders en vennoten.

De andere verzoekende partijen laten gelden dat zij aandeelhouder zijn van de vennootschap en derhalve persoonlijk en onmiddellijk belang hebben bij onderhavig beroep, omdat de nadelige weerslag van de aangevochten bepalingen op de activiteiten en het voortbestaan van de vennootschap, eerste verzoekende partij, hen als aandeelhouder rechtstreeks betreft; zij worden door de bestreden bepalingen geraakt in de uitoefening van hun beroepsactiviteit als klinisch bioloog en in hun associatie in een vennootschap met een of meer andere klinisch biologen.

1.A.2. Wat de zaak met rolnummer 471 betreft moet bovendien erop worden gewezen dat bepaalde beroep instellende vennootschappen zelf aandeelhouder zijn van andere vennootschappen of eigenaar van een laboratorium voor klinische biologie.

1.A.3. De verzoekende partijen voeren als eerste middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* de artikelen 11, 92, 93 en 107 van de Grondwet, de grondbeginselen van de rechtsstaat en de scheiding der machten, alsmede de artikelen 6.1, 13 en 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij dat Verdrag, alsmede artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966.

In het eerste onderdeel laten de verzoekende partijen gelden dat de bestreden bepalingen, die een bekrachtiging door de wetgever met terugwerkende kracht behelzen, ten koste van de betrokkenen een inmenging inhouden in de rechterlijke functie in zoverre te hunnen aanzien doelbewust en met terugwerkende kracht reeds gewezen of te wijzen rechterlijke beslissingen niet (zullen) worden toegepast en te hunnen aanzien met terugwerkende kracht het recht wordt opgeheven voor de hoven en rechtbanken van de rechterlijke orde en de Raad van State de regelmatigheid aan te vechten van de maatregelen die bij de koninklijke besluiten van 22 maart 1989, 26 februari 1991 en 5 maart 1992 zijn ingevoerd, zodat hun met terugwerkende kracht het recht wordt ontzegd van effectieve toegang tot een rechter waarvoor zij de algehele grondwettigheid van de maatregelen zouden kunnen betwisten.

Zij stellen dat met betrekking tot die rechtsontzegging geen verantwoording bestaat op grond van het algemeen belang, noch een verband van evenredigheid tussen de aangewende middelen en het beoogde doel, zelfs aangenomen dat dat doel legitiem is, *quod non*, waardoor de discriminerende behandeling waaraan zij worden onderworpen, zou kunnen worden gerechtvaardigd.

In de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 preciseren de verzoekende partijen betreffende het eerste onderdeel van het middel dat het doel, zoals het blijkt uit de memorie van toelichting en zoals het door het Hof in aanmerking moet worden genomen om de redelijkheid en de noodzakelijkheid van de genomen maatregelen te beoordelen, er duidelijk in bestaat te beletten dat laboratoria voor klinische biologie de Raad van State en de arbeidsgerechten met toepassing van artikel 107 van de Grondwet de regeling zoals die eerder in besluiten vervat lag, onwettig en nietig laten verklaren.

Die verzoekende partijen stellen dat een wetbepaling die uitdrukkelijk als onderwerp en als doel heeft een eerder ingestelde regeling onaantastbaar te maken door de onwettigheid van een koninklijk besluit met terugwerkende kracht op te heffen, het gelijkheidsbeginsel schendt in zoverre de wetgever een hele categorie van burgers op wie de regeling van het koninklijk besluit toepasselijk is een essentiële jurisdictionele waarborg ontzegt die voor alle burgers geldt, zonder dat die ongelijke behandeling objectief is verantwoord. Volgens de verzoekende partijen staat het door de wetgever nagestreefde doel niet toe te concluderen dat een objectieve en redelijke verantwoording bestaat voor de discriminatie die in het leven wordt geroepen ten aanzien van de laboratoria welke prestaties verstrekken aan niet-opgenomen rechthebbenden en alle andere rechtssubjecten aan wie de jurisdictionele bescherming effectief wordt geboden.

In het tweede onderdeel laten de verzoekende partijen gelden dat de aangevochten bepalingen, in zoverre zij eerder bij koninklijk besluit genomen maatregelen met terugwerkende kracht wettelijk bekrachtigen, ten koste van de betrokkenen met terugwerkende kracht een schuldvorderingsrecht ontnemen dat ontstaan is uit de onwettigheid van de regeling die de bepalingen beoogen te bekrachtigen. Hiervoor zou opnieuw geen verantwoording bestaan die in overeenstemming is met de regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie.

In de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 is het eerste middel, tweede onderdeel, identiek met het eerste middel, eerste onderdeel, in de andere verzoekschriften. Het wordt hier dus niet herhaald.

1.A.4. De verzoekende partijen, behalve die in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, voeren als tweede middel de schending aan van de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, in zoverre artikel 20 van de aangevochten wet een verschil in behandeling in het leven roept tussen de laboratoria voor klinische biologie die vóór de inwerkingtreding van de aangevochten norm de door het R.I.Z.I.V. gevorderde bedragen effectief hebben betaald en de laboratoria voor klinische biologie die, aangezien zij gedurende diezelfde periode geen stortingen hebben gedaan, de voor die periode verschuldigde bedragen pas moeten betalen vanaf het ogenblik dat die van hen zullen kunnen worden gevorderd op grond van artikel 34*undecies bis* en de uitvoeringsbesluiten die dat artikel postuleert. Volgens voormelde verzoekende partijen is een dergelijk verschil in behandeling niet in overeenstemming met de regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie. Zij eisen van de wetgever dat, wanneer hij de gevolgen wil regelen van een vroegere regeling in de plaats waarvan hij zich wil stellen door een retroactieve bekrachtiging, welke regeling toepasselijk was op alle laboratoria voor klinische biologie, hij alle laboratoria die onder de toepassing van de vroegere regeling vallen gelijk behandelt. Volgens hen is een verschil in behandeling slechts toelaatbaar indien er een objectieve verantwoording bestaat in verband met het algemeen belang en de behandeling waaraan zij worden onderworpen in redelijkheid evenredig is met het doel van de wet.

1.A.5. De verzoekende partijen, behalve die in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, voeren als derde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet *juncto* de artikelen 11, 12 en 112

van de Grondwet. Zij stellen dat de aangevochten bepalingen, ten koste van de betrokkenen, de ontzegging tot gevolg hebben van een gedeelte van de honoraria die wettig en regelmatig zijn betaald volgens een tarief dat is opgelegd voor een dienstprestatie die wettig en regelmatig werd verricht en dat die ontzegging van honoraria niet anders dan als een onteigening, een verbeurdverklaring of een verkapte belasting kan worden gezien, die geen tegenhanger hebben in het stelsel waaraan de andere hulpverleners zijn onderworpen die voor de terugbetalingen van het R.I.Z.I.V. in aanmerking komen.

1.A.6. Als vierde middel wordt, behalve in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, de schending aangevoerd van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet. Volgens de verzoekende partijen hebben de aangevochten bepalingen ten koste van de betrokkenen de ontzegging tot gevolg van een gedeelte van de honoraria die wettig en regelmatig zijn betaald volgens een tarief dat is opgelegd voor een dienstprestatie die wettig en regelmatig werd verricht, en is die ontzegging, die tot doel heeft de uitgaven voor klinische biologie te beperken, geen maatregel die verband houdt, althans geen evenredig verband, met het nagestreefde doel, aangezien de verzoekende partijen niet aan de basis liggen en kunnen liggen van de stijging van de uitgaven voor klinische biologie, die immers het gevolg is van de toename van de medische voorschriften.

1.A.7. Als vijfde middel wordt, behalve in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, de schending aangevoerd van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet *juncto* artikel 7 van het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791.

Volgens de verzoekende partijen beletten de aangevochten bepalingen dat degenen die de leiding hebben van de laboratoria voor klinische biologie de tewerkstelling in hun onderneming op economisch en financieel verantwoorde wijze kunnen beheren, invoeren en waarborgen, omdat het ristornostelsel die laboratoria ertoe verplicht diensten en verstrekkingen te verlenen en/of met verlies te verkopen. De verzoekende partijen leggen ook de nadruk op het feit dat het tarief van de prestaties dat verlaagd wordt door het stelsel van de ristomo's van verscheidene externe factoren afhangt waarmee de laboratoria niets uit te staan hebben, onder meer de beslissing betreffende de omvang van het algemeen budget voor klinische biologie en de handelwijze van de andere laboratoria voor klinische biologie. Het gevolg daarvan is onzekerheid waardoor het de laboratoria onmogelijk is een vanuit economisch en financieel oogpunt toekomstgericht beleid te voeren.

Volgens de verzoekende partijen wordt daardoor op discriminerende wijze afbreuk gedaan aan hun vrijheid van handel en nijverheid, die impliceert dat wie een beroepsactiviteit uitoefent op gelijke wijze het recht geniet er een redelijke beloning voor te krijgen, die vooraf is vastgesteld, met inbegrip van een redelijke winst om, conform de economische regels, de continuïteit van de onderneming en de tewerkstelling die zij verschaft te kunnen verzekeren, en uit de verrichte industriële activiteit en de verleende diensten in redelijkheid verantwoorde inkomsten te behalen. Volgens de verzoekende partijen kan de discriminatie waarvan zij het slachtoffer zijn, niet objectief en in redelijkheid worden verantwoord.

1.A.8. De verzoekende partijen, behalve in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, voeren als zesde middel de schending aan van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag. Dat middel bestaat uit vijf onderdelen.

In het eerste onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de aangevochten bepalingen, in zoverre zij een stelsel invoeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen vastgesteld worden per progressieve schijven op grond van de omzet van de laboratoria (volgens sommigen), of op grond van de door de laboratoria gedane uitgaven voor klinische biologie (volgens anderen), ten koste van de betrokkenen tot ontoelaatbare discriminaties leiden wat de lasten betreft die aan de verschillende categorieën van betrokken laboratoria worden opgelegd. Volgens de verzoekende partijen is de hiermee naargelang van de omzet in het leven geroepen discriminatie niet verantwoord en kan ze niet verantwoord zijn, gelet op de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, zodat de wetgever, door een ongelijk stelsel van terugvordering van de overschotten van de totale begroting voor ambulante klinische biologie op basis van een glijdende schaal die geldt volgens de omzet van de laboratoria in het leven te roepen, de in het middel beoogde artikelen heeft geschonden.

In het tweede onderdeel stellen de verzoekende partijen dat artikel 21, in zoverre het in de wet van 9 augustus 1963 artikel 34*undecies bis*, §§ 1 tot 9, invoegt, en artikel 22, § 1, van de aangevochten wet, ten koste van de betrokkenen tot ontoelaatbare discriminaties leiden met betrekking tot de lasten die worden opgelegd aan de verschillende categorieën van laboratoria, omdat zij voor de periode vóór 1 januari 1991 een stelsel invoeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen uitsluitend vastgesteld worden op basis van de omzet van de

laboratoria (volgens sommigen), op basis van de uitgaven voor klinische biologie die door de laboratoria worden teweeggebracht (volgens anderen). Volgens de verzoekende partijen heeft de wetgever zich weliswaar als doel gesteld de uitgaven voor ambulante klinische biologie binnen een bepaalde begroting te houden, maar de bestreden bepalingen voeren een stelsel in van terugvordering dat geen rekening houdt met de ontwikkeling van boekjaar tot boekjaar van de omzet van de laboratoria en dus met het effectieve aandeel van ieder ervan in het overschrijden van de begroting. De verzoekende partijen stellen dat een dergelijke discriminatie ten aanzien van categorieën van laboratoria op grond van hun grootte niet vatbaar is voor objectieve en redelijke verantwoording.

In het derde onderdeel stellen de verzoekende partijen dat artikel 21, in zoverre het in de wet van 9 augustus 1963 artikel 34*undecies bis*, §§ 10 tot 17, invoegt, en artikel 22, § 2, van de aangevochten wet, die, voor de periode die begint op 1 januari 1991 een stelsel invoeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen hoofdzakelijk worden vastgesteld op basis van de omzet van de laboratoria (volgens sommigen), op basis van de uitgaven voor klinische biologie die door de laboratoria worden teweeggebracht (volgens anderen), ten koste van de betrokkenen tot ontoelaatbare discriminaties leiden met betrekking tot de lasten die aan de verschillende categorieën van de betrokken laboratoria worden opgelegd. Volgens de verzoekende partijen is het echter zo dat, hoewel de wetgever zich als doel heeft gesteld de uitgaven voor ambulante klinische biologie binnen een bepaalde begroting te houden, de bestreden bepalingen van de wet een terugvorderingsstelsel invoeren dat slechts accessoir rekening houdt met het effectieve aandeel van ieder in de begrotingsoverschrijding. De « marktaandeelcoëfficiënt » heeft als criterium, vergeleken met het hoofdcriterium, immers een verwaarloosbaar kleine, geplafonneerde invloed, meer bij een stijging dan bij een vermindering en zonder enig correctief in verband met een rechtmatige ontwikkeling. Volgens de verzoekende partijen kan de aldus in het leven geroepen discriminatie niet objectief en redelijk worden verantwoord.

In het vierde onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de aangevochten bepalingen, in zoverre zij een stelsel in het leven roepen krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen bepaald worden op basis van progressieve schijven naargelang van de omzet van de laboratoria (volgens sommigen), of naargelang van de uitgaven voor klinische biologie die door de laboratoria worden teweeggebracht (volgens anderen) zonder het criterium van specialisatie van die laboratoria in aanmerking te nemen, ten koste van de betrokkenen tot ontoelaatbare discriminaties leiden ten aanzien van de lasten die worden opgelegd aan de verschillende categorieën van betrokken laboratoria. De verzoekende partijen verwijten de wetgever dat hij geen rekening houdt met de reeksen analyses van hetzelfde type die door de laboratoria worden verricht naargelang van hun specialisatiegraad en derhalve niet op gelijke wijze voor alle laboratoria de schaalvoordelen in aanmerking neemt die gelden als economische grondslag voor de progressiviteit. Opnieuw stellen de verzoekende partijen dat die discriminatie niet op objectieve en redelijke wijze kan worden verantwoord.

In het vijfde onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de aangevochten bepalingen, door een stelsel in het leven te roepen volgens hetwelk de terug te vorderen bedragen op basis van progressieve schijven worden vastgesteld naargelang van de uitgaven voor klinische biologie die door de laboratoria slechts voor de analyseprestaties worden gemaakt die verricht worden voor niet-opgenomen patiënten en niet voor opgenomen patiënten en door een stelsel van terugvordering van de overschrijdingen van de totale begroting voor ambulante klinische biologie in te stellen zonder onderscheid te maken tussen de laboratoria die een activiteit in de ziekenhuissector hebben en de andere, die ongelijke situaties gelijk behandelen ten koste van de betrokkenen tot ontoelaatbare discriminaties leiden ten aanzien van de lasten die aan de betrokken laboratoria worden opgelegd. Sommige verzoekende partijen voegen er bovendien aan toe dat in zoverre de analyses die voor opgenomen patiënten worden verricht forfaitair terugbetaald worden op grond van het aantal verpleegdagen, terwijl de analyses van ambulante patiënten per prestatie worden getarifeerd, de discriminatie nog wordt beklemtoond door de transfers van de ene categorie naar de andere, die reeds in 1989 door de laboratoria die in de ziekenhuissector bedrijvig zijn werden doorgevoerd. Het gevolg hiervan, aldus de verzoekende partijen, is een discriminatie die niet objectief en redelijk kan worden verantwoord.

Middelen die alleen betrekking hebben op de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482

1.A.9. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als tweede middel de schending aan van de artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet *juncto* artikel 7 van het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791. In dat middel stellen zij dat het stelsel van terugvordering dat door de aangevochten bepalingen wordt georganiseerd, de laboratoria voor klinische biologie, hun bestuurders of zaakvoerders en hun aandeelhouders verhindert om hun laboratorium sociaal-economisch en financieel verantwoord te beheren en de werkgelegenheid in de onderneming te garanderen, om de volgende redenen :

1. Het terugvorderingssysteem heeft tot gevolg dat de diensten en prestaties die door de laboratoria worden verleend en gefactureerd volgens de wettelijk vastgestelde tarieven uiteindelijk tegen een lager tarief dan het door de overheid vastgestelde tarief worden vergoed;

2. Het laboratorium kan dit lagere eindtarief niet kennen noch het anticiperend toepassen op het ogenblik dat de prestatie geleverd wordt en is derhalve vaak genoodzaakt de kosten voor de prestatie te maken zonder dat de opbrengsten bekend zijn zodat het onmogelijk is een operationeel werkingsbudget op te maken of het resultaat te volgen;

3. De bestuurders van het laboratorium kunnen in redelijkheid niet voorzien of en in welke mate de totale begroting zal worden overschreden en welke derhalve de reële impact zal zijn van de terugvorderingen voor een bepaald boekjaar op de totale omzet van het laboratorium.

De reële omvang van de budgetoverschrijding is afhankelijk van twee externe factoren waarmee de laboratoria niets te maken hebben : de grootte van de totale begroting en de begrotingsoverschrijding door de andere laboratoria voor klinische biologie. In dat verband doen de verzoekende partijen trouwens opmerken dat de criteria voor de inwerkingtreding van het terugvorderingssysteem (overschrijding van de totale begroting), enerzijds, en voor de toepassing van dat systeem ten opzichte van een individueel laboratorium (peil van de uitgaven voor klinische biologie van dat individuele laboratorium), anderzijds, derhalve verschillend zijn.

Aangezien het definitieve saldo van de door elk laboratorium verschuldigde *ristorno* pas na verscheidene boekjaren bekend is, zijn de bestuurders van de eerste verzoekende partij bijgevolg niet in staat tot het maken van een getrouwe jaarrekening, een juiste resultaatsbepaling, een juiste analyse van de gang van zaken en een kosten- en batenanalyse voor een bepaald boekjaar en kunnen zij derhalve onmogelijk voldoen aan de wettelijke verplichting tot het opstellen van een getrouwe jaarrekening, zodat zij onmogelijk een normaal oordeelkundig bedrijfsbeleid kunnen voeren, dit ten koste van de investeringen, het wetenschappelijk onderzoek en de tewerkstelling binnen de onderneming.

Welnu, krachtens het fundamentele recht dat vervat is in het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791, heeft eenieder die een professionele activiteit uitoefent het recht hiervoor de op voorhand vastgestelde redelijke vergoeding te ontvangen met inbegrip van een redelijke winst, teneinde hem in staat te stellen overeenkomstig de bedrijfseconomische regels de continuïteit te verzekeren van de onderneming en de werkgelegenheid die de onderneming verschaft, heeft hij het recht om redelijk verantwoorde inkomsten te behalen uit de door hem verrichte industriële activiteit en verleende diensten, en moet hij de kans hebben om door het nauwkeurig opvolgen van de winsten en de kosten zijn activiteiten en prestaties aan te passen.

Behalve de miskennen van die fundamentele vrijheid, doen de verzoekende partijen gelden dat de laboratoria voor klinische biologie krachtens de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering geroepen zijn om prestaties te leveren in dienst van de volksgezondheid in het algemeen, zodat elke onredelijke beknotting van de vrije uitoefening van de klinische biologie door de bestreden bepalingen een rechtstreekse aantasting inhoudt van de gezondheidszorg in het algemeen.

1.A.10. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als derde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens van 4 november 1950 en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij dat Verdrag.

De verzoekende partijen voeren als eerste onderdeel aan dat de bestreden bepaling een ongrondwettige ongelijkheid in het leven roept ten aanzien van de verschillende categorieën van laboratoria - onderverdeeld op grond van de uitgavenschielen voor klinische biologie - aangezien de tariefverlaging daadwerkelijk optreedt ten gevolge van de toepassing van de bepaling en zich niet in gelijke mate voordoet ten aanzien van elk van de genoemde categorieën, gelet op de progressiviteit van de terugvorderingen op basis van het omzetcijfer van de laboratoria die een *ristorno* zijn verschuldigd.

Welnu, aldus de verzoekende partijen, de grondwettelijke regels van gelijkheid en niet-discriminatie staan slechts een verschillende behandeling van personen die zich in een gelijke situatie bevinden toe, indien die verschillen op objectieve wijze worden gerechtvaardigd en noodzakelijk zijn voor het nagestreefde doel. Ten deze rechtvaardigt het doel van de wet, namelijk een rechtsgrond bieden aan het terugvorderingssysteem, dit niet, zelfs indien men aanneemt dat het doel van de wettelijke norm de beperking is van de uitgaven van de ziekte-verzekering inzake klinische biologie.

Er moet immers worden vastgesteld dat het gehanteerde criterium van onderscheid - het criterium van progressiviteit volgens het omzetcijfer van de laboratoria voor klinische biologie - niet onontbeerlijk is om het nagestreefde doel te bereiken, aangezien een geïndividualiseerd terugvorderingssysteem op basis van de reële deelname van een laboratorium aan de totale budgetoverschrijding volstrekt mogelijk is, nu de uitgaven voor klinische biologie van elk afzonderlijk laboratorium verplicht aan het R.I.Z.I.V. moeten worden meegedeeld krachtens de geldende reglementaire bepalingen.

De verzoekende partijen voegen daaraan toe dat zelfs indien zou moeten worden aangenomen dat het in de memorie van toelichting bij de wet geïllustreerde schaalvoordeel het gehanteerde criterium van progressiviteit zou verantwoorden, het niet bewezen is dat dit beweerd schaalvoordeel inderdaad bestaat en een onontbeerlijk en progressief onderscheid creëert tussen de laboratoria op basis van het door hen behaalde omzetcijfer.

De verzoekende partijen voeren vervolgens als tweede onderdeel aan dat, zelfs indien men subsidiair aanneemt dat het doel van de norm de beperking is van de uitgaven van de ziekte- en invaliditeitsverzekering inzake klinische biologie, het terugvorderingsstelsel zoals het georganiseerd wordt een ongrondwettige ongelijkheid in het leven roept ten aanzien van de laboratoria voor klinische biologie die niet hebben bijgedragen tot de overschrijding van de begroting (bijvoorbeeld door een bewuste omzetsdaling) en de laboratoria die wel hebben bijgedragen tot de overschrijding van de begroting (bijvoorbeeld door een klaarblijkelijke omzetsijging) aangezien die beide categorieën op dezelfde wijze en in dezelfde mate *ristorno's* verschuldigd zijn zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het individuele aandeel van elk laboratorium in de begrotingsoverschrijding.

Welnu, aldus de verzoekende partijen, conform de rechtspraak van het Arbitragehof, zou moeten worden aangenomen dat dit verschil in behandeling strijdig is met de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, omdat het terugvorderingsstelsel dat een criterium van onderscheid hanteert dat gebaseerd is op de omzet van de laboratoria voor klinische biologie een ongelijkheid in het leven roept die gelet op het doel niet onontbeerlijk is, tussen de laboratoria met een identieke omzet, naargelang zij al dan niet bijdragen tot de overschrijding van de begroting; bijgevolg roept het een ongrondwettige ongelijkheid in het leven tussen de categorieën van laboratoria, aangezien er een ongrondwettige onevenredigheid bestaat tussen het door de wetgever nagestreefde

doel, enerzijds, en de aangewende middelen, anderzijds.

De verzoekende partijen voeren vervolgens een derde onderdeel aan. Zij stellen dat de aangevochten bepalingen, in zoverre zij een stelsel in het leven roepen krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen bepaald worden op basis van progressieve schijven naargelang van de omzet van de laboratoria, zonder het criterium van specialisatie van die laboratoria in aanmerking te nemen, ongeoorloofde discriminaties doen ontstaan op het vlak van de lasten die aan de verschillende categorieën van laboratoria worden opgelegd. Zij verwijten de aangevochten wetgeving geen rekening te houden met de reeksen analyses van hetzelfde type die door de laboratoria, afhankelijk van hun specialisatiegraad, worden verricht.

1.A.11. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als vierde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* artikel 20 van de Grondwet.

Zij laten gelden dat de toepassing van het terugvorderingsstelsel leidt tot een al te forse beperking van het recht van vereniging ten aanzien van de aandeelhouders van de vennootschappen, aangezien een vennootschap die niet volgens de normale economische maatstaven en de wettelijke normen kan worden bestuurd, in de onmogelijkheid verkeert om haar doel te bereiken. Het gevolg daarvan is dat de toepassing van dat systeem het niet erg zinvol maakt dat men zich in een vennootschap verenigt die als doel heeft het verlenen van verstrekkingen van klinische biologie ten behoeve van niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden.

De verzoekende partijen merken bovendien op dat het recht van vereniging van de hulpverleners inzake klinische biologie door het ingevoerde stelsel in aanzienlijke mate wordt beperkt, aangezien het zich verenigen van diverse klinische biologen met het oog op het doorvoeren van een rationeel beleid ontmoedigd wordt en zelfs zinloos wordt gemaakt door de progressiviteit van de ristomoschalen. Zij stellen dat een dergelijke reële en aanzienlijke algemene beperking van het recht van vereniging niet onontbeerlijk is om het beoogde doel te verwezenlijken, zelfs indien men aanneemt dat het doel bestaat in de beteugeling van de uitgaven voor klinische biologie voor niet-opgenomen rechthebbenden.

1.A.12. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als vijfde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* de artikelen 11, 12 en 112 van de Grondwet, doordat de aangevochten bepalingen ten koste van de laboratoria het verlies veroorzaken van een gedeelte van de honoraria die wettelijk en regelmatig werden betaald en doordat een dergelijke maatregel van ontzegging van honoraria enkel kan worden beschouwd als een vermomde onteigening, verbeurdverklaring of belasting, waaraan geen enkele van de andere hulpverleners die de tegemoetkomingen van het R.I.Z.I.V. genieten, onderworpen wordt.

1.A.13. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als zesde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens van 4 november 1950 en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij dat Verdrag.

Volgens de verzoekende partijen roepen de aangevochten bepalingen, die een stelsel invoeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen vastgesteld worden op basis van progressieve schijven naargelang van de uitgaven voor klinische biologie, die uitsluitend worden gedaan in verband met prestaties aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden, zonder dat daarbij het aandeel in aanmerking wordt genomen van de prestaties die door hetzelfde laboratorium aan de opgenomen rechthebbenden worden verstrekt, een discriminatie in het leven ten aanzien van de laboratoria die slechts prestaties verstrekken aan niet-opgenomen rechthebbenden, omdat in een laboratorium dat prestaties verstrekt aan opgenomen en niet-opgenomen rechthebbenden de algehele laboratoriuminfrastructuur is ingericht en wordt aangewend voor de totaliteit van de prestaties van klinische biologie die trouwens slechts op administratief vlak op grond van de hoedanigheid van de rechthebbende verschillen, zodat de totaliteit van de geleverde prestaties van klinische biologie in aanmerking zou moeten worden genomen om het beweerdde schaalvoordeel vast te stellen.

De verzoekende partijen stellen dat er geen objectieve en redelijke verantwoording is voor het aldus gemaakte onderscheid.

2.A.1. In zijn memorie merkt de Ministerraad eerst op dat de ontvankelijkheid van de beroepen tot vernietiging niet lijkt te moeten worden betwist.

2.A.2. Betreffende het eerste middel stelt de Ministerraad dat geen van de onderdelen ervan kan worden ingewilligd. De Ministerraad maakt in dat verband verscheidene opmerkingen.

Allereerst, betreffende de rechtmatigheid van het nagestreefde doel, merkt de Ministerraad op dat het doel van de wetgever erin bestaat de onmiddellijke financiële moeilijkheden te verhelpen waarmee het R.I.Z.I.V. zou worden geconfronteerd na de arresten die door het Arbeidshof te Brussel op 16 januari 1992 waren gewezen en, verdergaand dan dat doel, de resultaten veilig te stellen van het beleid van beheersing van de uitgaven van de ziekte- en invaliditeitsverzekering in de kritieke sector van de klinische biologie. De Ministerraad stelt dat de beslissing van het Arbeidshof te Brussel, zelfs beperkt wat de gevolgen ervan betreft tot het beslechte geval, de inspanningen in gevaar bracht die sinds 1989 waren geleverd om de uitgaven in te dijken. De Ministerraad merkt anderzijds op dat er een duidelijke wanverhouding is tussen de grond waarop het Arbeidshof het koninklijk besluit van 22 maart 1989 onwettig heeft verklaard, namelijk een vormgebrek, en de ernst van de praktische gevolgen van die beslissing. De Ministerraad concludeert daaruit dat het doel van de wetgever als rechtmatig moet worden beschouwd.

De Ministerraad maakt vervolgens een tweede opmerking ten aanzien van de grondbeginselen van de Belgische rechtsorde waarop de verzoekende partijen zich beroepen en waaraan de bestreden bepaling afbreuk zou doen. De Ministerraad stelt dat het het Arbitragehof niet toekomt de opportuniteit te beoordelen van het door de wetgever gekozen procédé, namelijk de bekrachtiging van de besluiten door wetsnormen in de plaats te stellen.

De Ministerraad voegt eraan toe dat de aan de orde gestelde grondbeginselen niet zijn geschonden.

Betreffende de reeds gewezen rechterlijke beslissingen merkt de Ministerraad op dat de bestreden wet de rechtzoekenden de toepassing ervan niet ontzegt aangezien het immers om definitieve beslissingen gaat die slechts door de aanwending van rechtsmiddelen kunnen worden gewijzigd.

Betreffende de te wijzen rechterlijke beslissingen stelt de Ministerraad dat, zelfs voor diegenen die reeds voor rechtscolleges beroepen hebben ingesteld waarover geen uitspraak is gedaan, niet geldt dat zij aanspraak kunnen maken op de toepassing van een te wijzen rechterlijke beslissing. De Ministerraad voegt eraan toe dat de omstandigheid dat de bekrachtiging door de wetgever de verzoekende partijen het recht zou ontnemen de regelmatigheid van de maatregelen te betwisten, objectief verantwoord is. De Ministerraad herinnert in dat verband aan het door het Arbitragehof gewezen arrest nr. 67/92 van 12 november 1992. De Ministerraad voegt er bovendien aan toe dat de verzoekende partijen hun recht van toegang tot een rechter niet verliezen, vermits de grondwettigheid van de wetbepalingen aan het Arbitragehof kan worden voorgelegd.

Betreffende de inbreuk op het beginsel van niet-retroactiviteit, brengt de Ministerraad arrest nr. 25/90 van 5 juli 1990 van het Arbitragehof in herinnering en stelt dat het ten deze, gelet op het algemene doel dat reeds is gepreciseerd, toegestaan is ervan uit te gaan dat de betwiste retroactiviteit niet kritiseerbaar is, gelet op de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

Betreffende het tweede onderdeel van het eerste middel herinnert de Ministerraad eraan dat, betreffende de gewezen rechterlijke beslissingen, de draagwijdte van de wet er niet in bestaat ze te wijzigen.

Betreffende de partijen die een latere rechterlijke beslissing zouden kunnen genieten, stelt de Ministerraad dat de wet dat niet onmogelijk maakt om de afdoende reden dat, op het ogenblik dat zij wordt aangenomen, afgekondigd en bekendgemaakt, de aangevoerde schuldvordering niet bestaat in het vermogen van die laboratoria. « Hoogstens kunnen zij zich voorstellen of hopen dat zij op hun beurt een gunstig vonnis of arrest verkrijgen in de processen tegen het R.I.Z.I.V. »

2.A.3. Betreffende het tweede middel stelt de Ministerraad allereerst dat het onderscheid dat tussen de twee categorieën van laboratoria wordt gemaakt in grote mate kunstmatig is, vermits in werkelijkheid de meeste laboratoria tegelijk tot beide categorieën zullen behoren, zodat niet van discriminatie kan worden gesproken.

De Ministerraad merkt anderzijds op dat de laboratoria die voorgesteld worden als slachtoffer nooit lang onder die discriminatie hebben geleden, vermits de koninklijke uitvoeringsbesluiten van de wet vastgesteld werden op het einde van de maand september en de verschuldigde bedragen reeds de eerste dagen van de maand november 1992 werden gevorderd. De Ministerraad doet tenslotte opmerken dat, indien het Hof zou oordelen dat er een discriminatie is, zij een objectieve grondslag heeft en in een verband van evenredigheid staat met het doel van de wet, zoals hiervoor gepreciseerd.

2.A.4. Betreffende het derde middel merkt de Ministerraad op dat de kritiek die door de verzoekende partijen wordt geuit identiek is aan de kritiek die is geformuleerd voor de Raad van State tegen het koninklijk besluit van 22 maart 1989. De Ministerraad preciseert vervolgens het in werking gestelde mechanisme, neemt over wat de auditeur bij de Raad van State in zijn verslag heeft gepreciseerd en doet opmerken dat dat mechanisme de terugvordering beoogt bij de laboratoria voor klinische biologie van bedragen die hun provisoir of provisioneel zijn toegekend voor de verrichte prestaties. De Ministerraad concludeert dat, zo opgevat, het mechanisme geen inbreuk op het recht van eigendom van de laboratoria met betrekking tot de bedragen waarvan de terugbetaling aan het R.I.Z.I.V. van hen kan worden gevorderd inhield, inhoudt, noch kan inhouden. Dat mechanisme kan, volgens de Ministerraad, niet beschouwd worden als een onteigening of een verbeurdverklaring en is niet met een belasting gelijk te stellen.

2.A.5. Betreffende het vierde middel merkt de Ministerraad op dat het doel van de wetgever erin bestond maatregelen te nemen om de ontwikkeling van de uitgaven voor klinische biologie te beperken of stop te zetten, dat die maatregelen voor de laboratoria bestemd waren, maar vervolgens ook voor de voorschrijvende artsen en de begunstigten van de prestaties, zodat geleidelijk aan maatregelen om de consumptie in de klinische biologie in te dijken en de uitgaven in die sector te beheersen, zonder afbreuk te doen aan de gezondheidsdoelstellingen, zijn ingevoerd. De Ministerraad stelt dat het niet aan het Arbitragehof toekomt een opportuniteitsoordeel te vellen over de wijze waarop die doelstelling is nagestreefd, of allereerst de voorschrijvers hadden moeten worden aangepakt en vervolgens slechts de laboratoria, of slechts de voorschrijvende artsen, of nog, slechts de patinten.

2.A.6. Betreffende het vijfde middel brengt de Ministerraad in herinnering dat de hier geuite kritiek lijkt op de kritiek die voor de Raad van State reeds is geformuleerd en door de Raad van State terzijde is gesteld. De Ministerraad stelt allereerst dat de verzoekende partijen niet het bewijs leveren dat de ingestelde ristornostelsels een rationeel en doeltreffend, economisch, sociaal en financieel evenwichtig beheer van de laboratoria voor klinische biologie beletten.

De Ministerraad doet ten tweede opmerken dat de vrijheid van handel en nijverheid, die in artikel 7 van het decreet d'Allarde is neergelegd, als rechtsbeginsel slechts wettelijke en geen grondwettelijke waarde heeft, zodat de wetgever de grenzen ervan kan preciseren en afwijkingen erop aanbrengen. Nu is het ten deze echter zo, merkt de Ministerraad op, dat de wetgever de laboratoria voor klinische biologie geen dwingendere regels heeft opgelegd dan die welke zijn opgelegd in andere sectoren van de volksgezondheid zoals aan de beheerders van ziekenhuizen of de rusthuizen.

De Ministerraad doet tenslotte opmerken dat indien ervan zou worden uitgegaan dat de bepalingen

differentiaties in het leven roepen, die kunnen worden verantwoord gelet op de regels van gelijkheid en niet-discriminatie. Indien het nagestreefde doel dat reeds in herinnering is gebracht in aanmerking wordt genomen, mag men, aldus de Ministerraad, niet vergeten dat de omzet van de laboratoria en dus ook hun winst nauw samenhangt met de uitgaven die door de ziekte- en invaliditeitsverzekering in de sector van de klinische biologie worden gedragen. De Ministerraad concludeert dat de principes van gelijkheid en niet-discriminatie niet beletten dat die laboratoria inzake beheer verplichtingen worden opgelegd die niet op andere hulpverleners in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering drukken of dat minder doen.

2.A.7. Betreffende het zesde middel, eerste onderdeel, merkt de Ministerraad op dat, sinds getracht wordt de uitgaven voor klinische biologie aan banden te leggen, het accent gelegd is op het feit dat de last die door elk laboratorium wordt vertegenwoordigd in de sectoren van de geneeskundige verzorging afhangt van zijn omzet. De Ministerraad stelt dat die opvatting die steunt op de analyse van de marginale kostprijs economisch onweerlegbaar is en de ingestelde progressiviteit verantwoordt.

Betreffende het tweede onderdeel van het zesde middel stelt de Ministerraad dat de wetgever niet kan worden verweten een objectief criterium in aanmerking te hebben genomen door alle laboratoria waarvan de uitgaven binnen eenzelfde schijf liggen op dezelfde manier te behandelen.

Betreffende het derde onderdeel van het zesde middel stelt de Ministerraad dat aan de bepalingen dezelfde logica ten grondslag ligt als die waartegen het tweede onderdeel van het middel opkomt, omdat zij de laboratoria die zich in objectief vergelijkbare omstandigheden bevinden op dezelfde wijze behandelen zonder, door een stelsel van een individueel krediet per laboratorium, met de effectieve bijdrage van elk laboratorium aan de totale uitgavenoverschrijding rekening te houden.

De Ministerraad concludeert dat in dat opzicht het derde onderdeel van het middel niet beter gegrond is dan het tweede.

De Ministerraad merkt tenslotte op dat de nieuwigheid die bij de paragrafen 10 tot 17 van artikel 34*undecies bis* is ingevoerd ten opzichte van de paragrafen 1 tot 9 van hetzelfde artikel, erin bestaat dat voor de berekening van de *ristorno* en de kwartaalvoorschotten rekening gehouden wordt met een correctief dat een functie is van de ontwikkeling van de uitgaven van het betrokken laboratorium ten opzichte van alle uitgaven van alle laboratoria, met andere woorden, van zijn marktaandeel.

De Ministerraad stelt dat de verfijning van het *ristornostelsel* van het volgende idee uitgaat : de laboratoria waarvan de productie gedurende het jaar sneller is toegenomen dan de productie van de overige laboratoria moeten meer terugbetalen dan de andere, vermits het overschrijden van de totale begroting van dat jaar voor een groter deel aan die laboratoria toe te schrijven is. Daartegenover staat dat de laboratoria die een afnemend marktaandeel hebben, niet vrijgesteld zijn van *ristorno's*, maar slechts in beperkte mate moeten terugbetalen.

De Ministerraad stelt dat die bepalingen niet in strijd zijn met de artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet, vermits alle laboratoria waarvan in zekere mate het marktaandeel toeneemt op dezelfde wijze worden behandeld en het ingevoerde stelsel geen ongelijkheid in het leven roept die onredelijk zou zijn of onevenredig in het licht van het nagestreefde doel.

Betreffende het vierde onderdeel van het zesde middel doet de Ministerraad opmerken dat de wetgever krachtens het gelijkheidsbeginsel er niet toe verplicht is rekening te houden met alle en elk van de verschillende situaties waarop hij een regeling wil toepassen.

De Ministerraad doet opmerken dat het stelsel niet is geconcipeerd op grond van het schaalvoordeel dat voor een laboratorium zou gelden wanneer het een bepaalde omzet haalt. De reden daarvoor is dat het onmogelijk is objectief het schaalvoordeel van een laboratorium vast te stellen, omdat dit niet uitsluitend van het omzetvolume afhangt, maar ook van andere en talrijke niet-meetbare factoren, zoals de afstand tussen het laboratorium en zijn cliënten, het organisatievermogen van een laboratorium, de werkmethoden, de graad van specialisatie. De Ministerraad stelt dat er geen objectief criterium is om het effect van al die factoren, waarvan het aantal trouwens niet kan worden vastgesteld, te bepalen. Volgens de Ministerraad is dus het enige objectieve criterium waarmee het schaalvoordeel kan worden gemeten, de omzet, en is dat hoe dan ook het belangrijkste criterium.

Betreffende het vijfde onderdeel van het zesde middel herinnert de Ministerraad aan het arrest nr. 23/89 van

13 oktober 1989 van het Arbitragehof dat het basisonderscheid heeft aanvaard dat door de wetgever tussen de laboratoria wordt gemaakt naargelang zij prestaties van klinische biologie verrichten voor opgenomen dan wel niet-opgenomen patiënten.

3.A.1. In hun memorie van antwoord preciseren de verzoekende partijen betreffende het eerste onderdeel van het eerste middel dat alle verklaringen die in de commissie van de Senaat door de Minister van Sociale Zaken zijn afgelegd en de memorie die door de Ministerraad is neergelegd voldoende aantonen dat één van de doelstellingen van de wet erin bestaat rechtzoekenden de toepassing van in hun voordeel uitgesproken rechterlijke beslissingen te ontzeggen.

Volgens de verzoekende partijen gaat het hier om een onverholven poging direct in het verloop van individuele gedingen in te grijpen in de hoop de gevolgen ongedaan te maken van in kracht van gewijsde gegane beslissingen in rechte. De verzoekende partijen merken ook op dat de situatie niet correct is beoordeeld, omdat de Ministerraad slechts verwijst naar de arresten die door het Arbeidshof te Brussel op 16 januari 1992 zijn gewezen, terwijl aan die beslissingen een arrest was voorafgegaan dat op 1 februari 1991 was gewezen door de eerste kamer van het Arbeidshof te Brussel en terwijl er ook verschillende beschikkingen bestonden die door de voorzitter van de arbeidsrechtbank waren gewezen.

Betreffende de wanverhouding tussen de motivering van de vaststelling van de onwettigheid en de praktische gevolgen van die vaststelling betwisten de verzoekende partijen dat een dergelijke afweging kan worden gemaakt, omdat het om een verzoek gaat aan alle rechters te beslissen over de wettigheid van de handelingen van de uitvoerende macht, niet zozeer gezien de objectieve vereisten van de regels voor het optreden van die macht maar veeleer op grond van de praktische gevolgen die uit een vaststelling van de onwettigheid kunnen voortvloeien.

Betreffende de verantwoording die door de Ministerraad wordt aangevoerd, laten de verzoekende partijen gelden dat uit een enigszins ernstig onderzoek van de situatie die in de maand mei 1992 bestond, zou hebben kunnen blijken dat de beweerdte onveiligheid of zelfs rechtsonzekerheid niet zo belangrijk was als werd beweerd, aangezien de vroegere regeling onwettig was verklaard in verscheidene rechterlijke beslissingen, ook al werd een verwerpingsarrest van de Raad van State gewezen. De verzoekende partijen laten gelden dat de verschillen in de rechtspraak die in het verleden zijn gebleken niet steeds tot bekrachtigingen door de wetgever met terugwerkende kracht aanleiding hebben gegeven.

Het begrotingsargument kan niet op nuttige wijze worden aangevoerd, temeer daar de financiële gevolgen waaraan de Staat wil ontkomen door een inbreuk op grondrechten en -beginselen hun oorsprong vinden in onwettige beslissingen die, in de vorm van besluiten, door de organen van de Staat zijn genomen.

Betreffende het tweede onderdeel van het eerste middel doen de verzoekende partijen gelden dat, ingevolge beslissingen van arbeidsgerechten, blijkt dat de vroegere regeling door onwettigheid is aangetast, dat die onwettigheid een onrechtmatige daad is in de zin van de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, dat de toepassing van onwettige en foute beslissingen voert tot het opstellen van de facturen die de laboratoria moeten betalen en dat de schade ontstaat zodra die facturen worden betaald en die schade dus vaststaat. Het recht op herstel, namelijk de terugbetaling van wat ten onrechte is betaald, ontstaat dus op het ogenblik dat de bedragen worden betaald. Bijgevolg ontnemt de bestreden bepaling alle laboratoria een schuldvorderingsrecht. Bijgevolg ook geldt dat, wanneer die bedragen tot het vermogen van het R.I.Z.I.V. blijven behoren, dat een onteigening zonder billijke en voorafgaande schadeloosstelling is, omdat een schuldvordering een goed is in de zin van artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3.A.2. Betreffende het tweede middel preciseren de verzoekende partijen dat, zodra de wetgever het plan opvatte te beslissen dat de bedragen die krachtens de vroegere regeling aan het R.I.Z.I.V. waren gestort, aan het R.I.Z.I.V. zouden blijven toebehoren, hij, om de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie ten aanzien van de laboratoria na te leven, rekening had moeten houden met de omstandigheid dat het R.I.Z.I.V. gedurende verschillende maanden over de onwettig verkregen bedragen kon beschikken, terwijl de laboratoria die de verplichte stortingen daadwerkelijk hadden gedaan daar gedurende diezelfde periode niet meer over beschikten. Hij had derhalve die laboratoria moeten crediteren voor de tegenwaarde van het genot dat het R.I.Z.I.V. van aldus onregelmatig verkregen bedragen had. De verzoekende partijen stellen dat de wetgever, door dit te hebben nagelaten, die laboratoria strenger straft dan toegestaan is gezien de principes van gelijkheid en niet-discriminatie.

3.A.3. Betreffende het derde middel doen de verzoekende partijen opmerken dat het ingevoerde stelsel een ongepaste procedure instelt die niet aansluit bij de werkingsstructuren van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, omdat geen rekening wordt gehouden met de identiteit van de patiënt, noch met zijn lidmaatschap van een verzekeringsinstelling, noch met de aard, de omvang of het aantal verrichte prestaties; er wordt integendeel slechts rekening gehouden met het algemene peil van de ontvangsten die het laboratorium van de verschillende verzekeringsinstellingen uitgekeerd krijgt.

De verzoekende partijen stellen dat zij dus letterlijk buiten de structuren van de ziekte- en invaliditeitsverzekering staan.

De verzoekende partijen betwisten vervolgens de bewering van de Ministerraad die is ontleend aan het verslag van de auditeur bij de Raad van State. De verzoekende partijen stellen dat niet kan worden volgehouden dat de betalingen die door de verzekeringsinstellingen zijn verricht slechts voorschotten zijn met betrekking waartoe rekening en verantwoording moet worden gedaan. Volgens de verzoekende partijen is een dergelijke benadering onverzoenbaar met het stelsel zoals het werkelijk is. Zij preciseren trouwens dat door de overheid in geen mechanisme is voorzien om bij de verzekeringsinstellingen de werkingskosten terug te vorderen die zij hebben geheven op de bedragen die aan de laboratoria voor klinische biologie werden toegewezen en die ook, in de lijn van de stelling van de Ministerraad, aanleiding zouden moeten geven tot verrekening afhankelijk van de bedragen die later aan het R.I.Z.I.V. worden terugbetaald.

De verzoekende partijen concluderen derhalve dat het niet gaat om de voorlopige betaling door de verzekeringsinstellingen van verrichte prestaties behoudens een regularisering, maar dat het er wel degelijk om gaat in ondraaglijke mate de regelmatige en definitieve betaling te beknotten van regelmatig en definitief verrichte prestaties. De verzoekende partijen stellen dat het aldus ingestelde mechanisme een discriminatie in het leven roept, omdat het geen tegenhanger heeft in het stelsel waaraan de hulpverleners zijn onderworpen die betalingen ontvangen van verzekeringsinstellingen in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

De verzoekende partijen zijn niet alleen van mening dat het aldus in het leven geroepen stelsel op een onteigening, een verbeurdverklaring of een verkapte belasting lijkt, maar stellen bovendien dat het stelsel erger is dan een belasting, aangezien de grondslag van die belasting en het tarief ervan het laboratorium pas lange tijd na de belastbare periode bekend zullen zijn en elke voorzienbaarheid van het stelsel van terugvordering van de begrotingsoverschrijding ten laste van het laboratorium verbieden.

De verzoekende partijen doen ook opmerken dat het ingevoerde stelsel de Koning een discretionaire bevoegdheid verleent in de zin dat bovenop de discriminatie een flagrante schending komt van de grondwettelijke beginselen betreffende de onteigening en de fiscaliteit.

3.A.4. Betreffende het vierde middel doen de verzoekende partijen opmerken dat het volstaat vast te stellen dat het doel dat de wetgever zich heeft gesteld niet evenredig is met de gevolgen waartoe het gekozen criterium van onderscheid voert : de massale en ongepaste ontzegging, *a posteriori* en niet te voorzien, van regelmatig geïnde honoraria voor de categorie van de natuurlijke personen of rechtspersonen op wie de bepalingen toepasselijk zijn.

Wat de omvang van de ontzegging betreft, vermelden zij het reële voorbeeld van een laboratorium dat voor het vierde kwartaal van 1991 een bedrag van voorschotten op *ristorno's* gefactureerd kreeg dat 68 % van zijn omzet vertegenwoordigt.

Betreffende het door de wetgever nagestreefde doel stellen de verzoekende partijen dat niet kan worden ontkend dat de massale en retroactieve ontzegging van honoraria geen verband houdt en niet evenredig is met dat doel.

Volgens de verzoekende partijen spelen niet de laboratoria een rol bij de toename van de consumptie in de sector van de klinische biologie. Twee factoren beïnvloeden immers dat bedrag : het aantal analyses dat enkel afhangt van het voorschrijfgedrag van de artsen en de prijs van de analyses die enkel afhangt van de door de overheid gehanteerde tarifiering. Het criterium is derhalve niet vatbaar voor objectieve en redelijke verantwoording.

Betreffende het opportuniteitsoordeel als grens aan de toetsingsmacht van de constitutionele rechter merken de verzoekende partijen op dat het om een bijzonder omstreden begrip gaat. De verzoekende partijen concluderen derhalve dat het er weinig toe doet theoretische controverses uit te vechten over de vraag of de toetsing van het Hof al dan niet op een opportuniteitstoetsing lijkt en dat het voldoende is te constateren dat het Hof bevoegd is om vast te stellen dat het gekozen criterium van onderscheid niet vatbaar is voor enige objectieve en redelijke verantwoording, omdat er geen evenredig verband bestaat tussen het voor de maatregel gestelde doel en de werkelijk te ver strekkende gevolgen waartoe die maatregel noodgedwongen leidt.

3.A.5. Betreffende het vijfde middel doen de verzoekende partijen opmerken dat het stelsel van *ristorno's* een uitzonderlijk stelsel is dat zich in drie kenmerkende opzichten onderscheidt van de methodes die gewoonlijk gebruikt worden door de overheid :

1. de laboratoria worden trimestriële voorschotten op *ristorno's* aangerekend, vervolgens *ristorno's* op grond van de totale omzet in die sector en niet op grond van hun eigen omzet;
2. daardoor kan de financiële bijdrage die van de laboratoria wordt gevraagd pas achteraf plaatshebben, talrijke kwartalen of zelfs jaren na de periode waarvoor die bijdrage wordt berekend;
3. daardoor is de bijdrage van elk laboratorium voor het laboratorium totaal niet te voorzien, omdat zij zowel afhangt van een zonder meer door de overheid op de begroting ingeschreven bedrag als van een bedrag aan in totaal gemaakte uitgaven waarin het laboratorium slechts een aandeel heeft dat niet betekenisvol is.

Aan de hand van voorbeelden wijzen de verzoekende partijen erop dat de laboratoria momenteel in een stelsel van voorlopige terugvordering zitten dat reeds meer dan vier jaar aanhoudt.

De verzoekende partijen weerleggen bovendien het argument van de Ministerraad volgens hetwelk de vrijheid van handel en nijverheid slechts wettelijke waarde zou hebben. Zij merken op dat zonder zich in de controverse te begeven betreffende de juiste aard van het rechtsprincipe van vrijheid van handel en nijverheid het voldoende is erop te wijzen dat de laboratoria niet opkomen tegen de inbreuk die als zodanig op dat voor-

schrift wordt gemaakt, maar tegen de discriminatie als gevolg van de beperking die wordt ingesteld op de uitoefening van het recht dat gevormd wordt door de vrijheid van handel en nijverheid.

Betreffende de vergelijking die de wetgever maakt met andere sectoren van de gezondheidszorg merken de verzoekende partijen op dat geen enkele andere categorie van hulpverleners onder een stelsel valt van terugvordering *a posteriori* van financiële bijdragen van een dergelijke grootte, die voor de overheid zelf onvoorspelbaar zijn.

Betreffende het niet failliet gaan van de laboratoria doen de verzoekende partijen opmerken dat de meeste laboratoria nog niet failliet zijn, omdat de meeste ervan geweigerd hebben het R.I.Z.I.V. de trimestriële voorschotten op *ristorno's* die van hen werden gevorderd te betalen.

De verzoekende partijen voegen daaraan toe dat de meeste laboratoria omstandige attesten van de bedrijfsrevisoren overleggen waaruit blijkt dat, indien zij nu het hoofd zouden moeten bieden aan de betaling van alle door het R.I.Z.I.V. gevorderde bedragen, zij ongetwijfeld in staat van faillissement zouden verkeren.

Betreffende de objectieve verantwoording van de maatregelen doen de verzoekende partijen opmerken dat artikel 34 *undecies* van de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering, dat door de programmawet van 30 december 1988 is ingevoerd, twee types van door de Koning te nemen maatregelen toestond : maatregelen die ertoe strekken structureel de uitgaven voor klinische biologie te beteugelen en maatregelen om op budgettair vlak de uitgaven te bevroren wanneer de begroting zou worden overschreden. De laboratoria doen opmerken dat de budgettaire bevroering reeds vanaf 1989 een feit is, maar dat de structurele maatregelen pas eind 1992 zijn ingevoerd. Alleen al het aankondigen van die maatregelen had onmiddellijk een vermindering van de uitgaven voor klinische biologie tot gevolg, waaruit blijkt dat niet de laboratoria voor klinische biologie aan de basis liggen van het overschrijden van de begroting, en dat de in het kader van de bestreden wet genomen maatregelen, ook al kunnen ze gevolgen hebben voor de begroting, geenszins verantwoord zijn door de determinerende rol die de laboratoria zouden hebben gespeeld in een beweerde toename van de medische consumptie in de sector van de gezondheidszorg.

De verzoekende partijen concluderen dat de doeltreffende manier om het nagestreefte doel te bereiken erin bestaat op de tarieven en het voorschrijfgedrag in te werken en niet de uitgaven budgettair te bevroren.

3.A.6. Betreffende het eerste onderdeel van het zesde middel weerleggen de verzoekende partijen de objectiviteit en vooral de omvang van de evenredigheid van het gekozen criterium, met behulp van een rapport dat in mei 1989 op verzoek van de Minister van Sociale Zaken door SOBEMAP werd opgesteld.

Volgens de verzoekende partijen blijkt uit dat rapport dat boven een aantal analyses de winst die door de laboratoria wordt geboekt stagneert wegens de aanzienlijke toename van de kosten, met name van beheer en controle.

Betreffende de omvang van de gemaakte differentiatie stellen de verzoekende partijen dat de progressiviteitsstarieven die door de Ministerraad zijn aangegeven en die gaan van 0,5 % voor de uitgavenschipf tussen 5 en 10 miljoen frank tot 9 % voor de uitgavenschipf boven de 400 miljoen frank, duidelijk verkeerd zijn en dat uit een dergelijke vergissing in werkelijkheid blijkt dat de Ministerraad niet juist gedocumenteerd is over het aangevochten systeem. Wat het bepalen van de omvang van de differentiatie betreft, stellen de verzoekende partijen dat moet worden overgegaan tot een correcte lezing van de wet, waaruit blijkt dat de beperkte differentiatie van 0 tot 9 % slechts leidt tot het bepalen van wat het R.I.Z.I.V. de basis terugvordering noemt, die vervolgens vermenigvuldigd wordt met de coëfficiënt Z van het referentiekwartaal om tot de reële terugvordering te komen, namelijk het verschuldigde bedrag dat één tot tienmaal zo groot zal zijn als de basisterugvordering. De verzoekende partijen illustreren een en ander door voorbeelden uit vorige jaren. Eén van die voorbeelden is opnieuw het laboratorium dat voor een factuur betreffende het vierde kwartaal van *ristorno's* aan een bedrag komt van 68 % van zijn omzet. Volgens de verzoekende partijen is de stelling dat binnen afzienbare tijd een groot laboratorium gevraagd zou kunnen worden meer dan 100 % van zijn omzet terug te betalen op de hoogste schijven niet denkbeeldig. De verzoekende partijen stellen dus dat er een onbetwistbare inbreuk is op het principe van evenredigheid wanneer een differentiatie van een zo ver strekkende omvang wordt doorgevoerd.

Betreffende het tweede onderdeel van het zesde middel stellen de verzoekende partijen dat, wanneer de wet afwijkt van het algemeen beginsel van non-retroactiviteit, zij eveneens op de periode vóór 1991 het nieuwe criterium had moeten toepassen dat in aanmerking wordt genomen door het koninklijk besluit van 26 februari 1991 dat rekening houdt met de mate waarin elk laboratorium de begroting overschrijdt.

Betreffende het derde onderdeel van het zesde middel preciseren de verzoekende partijen dat de invoering voor de periode na 1 januari 1991 van het stelsel van de marktaandeelcoëfficiënt in de goede richting gaat, omdat voortaan in zekere mate rekening zal worden gehouden met het effectieve aandeel van elk laboratorium in de overschrijding van de begroting die door de Minister wordt vastgesteld. De verzoekende partijen voegen daar echter meteen aan toe dat de bestreden wetgeving dat criterium onvolledig en inadequaaf in aanmerking neemt, zodat de in het eerste onderdeel van het middel aangeklaagde discriminatie nog wordt versterkt.

Betreffende het vierde onderdeel van het zesde middel preciseren de verzoekende partijen opnieuw dat de omvang van de differentiatie die zij reeds aangeklaagd hebben in de vorige onderdelen, nog versterkt wordt door andere factoren, met name de weigering rekening te houden met de graad van specialisatie van de laboratoria, die een belangrijk element is om het schaalvoordeel te bepalen.

De verzoekende partijen concluderen daaruit dat hoe dan ook het niet in aanmerking nemen van de graad van specialisatie van het laboratorium of het verrichten van min of meer grote reeksen gelijksoortige analyses voor zover nodig nog eens aantoon dat het stelsel iets abnormaals heeft wat de toepassing *a posteriori* op de laboratoria betreft. De partijen preciseren dat het niet normaal is het criterium van de schaalvoordelen uitsluitend *a posteriori* en uitsluitend met betrekking tot de overschrijding van een door de Minister vastgesteld begrotingskrediet toe te passen. « Ofwel immers is het criterium van schaalvoordelen ten volle verantwoord en moet het op het niveau van de tarifiering inwerken, in alle geval, ongeacht of de begroting al dan niet wordt overschreden; ofwel is het criterium van de schaalvoordelen geen pertinent criterium en is het derhalve evenmin aangewezen het toe te passen wanneer een door de Minister vastgestelde begroting wordt overschreden of wanneer die begroting niet wordt bereikt. »

Betreffende het vijfde onderdeel van het zesde middel stellen de verzoekende partijen dat de omvang van de reeds aangevochten discriminatie nog wordt versterkt door andere factoren zoals het feit dat de wetgever rekening had moeten houden met de omstandigheid dat de laboratoria die zowel in de ziekenhuissector als in de ambulante sector werkzaam zijn, grotere schaalvoordelen behalen dan die welke slechts voor ambulante patiënten werken.

De verzoekende partijen voegen eraan toe dat de ongelijkheid nog wordt versterkt door de transfer binnen de ziekenhuissector tussen de analyses die worden verricht voor de categorie van opgenomen patiënten en de analyses voor de categorie van de ambulante patiënten. Volgens de verzoekende partijen ligt die transfer trouwens aan de basis van de begrotingsoverschrijdingen die alle *ristorno's* verantwoorden die sinds 1989 zijn gevorderd, wat volgens hen de onrechtvaardigheid van hetgeen hen wordt aangedaan versterkt.

De verzoekende partijen concluderen dat in dat perspectief moet worden opgemerkt dat niet alleen de Minister niet tijdig de structurele maatregelen heeft genomen die noodzakelijk zijn om de uitgaven voor ambulante klinische biologie te beperken, maar dat bovendien op zijn initiatief een stelsel is ingevoerd dat een verhoging van de overschrijding van de jaarlijkse begroting inzake ambulante klinische biologie heeft veroorzaakt van 5 % tot 27 % tussen 1989 en 1992.

Betreffende de middelen die eigen zijn aan de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482

4.A.1. Betreffende het eerste onderdeel van het eerste middel stellen de verzoekende partijen dat, hoewel het inhoudelijk doel van de wetgever de beheersing van de uitgaven inzake klinische biologie is, het doel « *ratio legis* » van die bepalingen erin bestaat een regeling die betwist wordt in het kader van artikel 107 van de Grondwet onaantastbaar te maken. Volgens de verzoekende partijen voert een dergelijk doel tot de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

De verzoekende partijen doen opmerken dat voor het in stand houden van het stelsel van terugvordering voor de toekomst de bestreden wetgeving niet noodzakelijk was, vermits de Koning bij het koninklijk besluit van 5 maart 1992 tot herstelling was overgegaan door de vormregels in acht te nemen van het koninklijk besluit van 22 maart 1989.

Betreffende het beveiligen van de resultaten van het terugvorderingsstelsel vanaf het tweede kwartaal van 1989 betwisten de verzoekende partijen dat een dergelijk doel als rechtmatig kan worden aangemerkt en stellen ze dat de Ministerraad zich in dat opzicht niet kan baseren op het arrest van het Arbitragehof nr. 67/92 van 12 november 1992. Zij beroepen zich van hun kant op het arrest nr. 16/91 van 13 juni 1991 waarin volgens hen het Hof een duidelijk standpunt heeft ingenomen in een geschil dat volkomen vergelijkbaar is met de onderhavige betwisting en heeft gesteld dat een wet waarvan de *ratio legis* erin bestaat een vernietigde of betwiste regeling onaantastbaar te maken een onrechtmatig doel nastreeft. Zij wijzen erop dat de Raad van State in zijn advies over de artikelen 20 tot 22 van de wet van 26 juni 1992 trouwens uitdrukkelijk naar dat arrest heeft verwezen.

De verzoekende partijen stellen dat de vergelijking met het arrest nr. 67/92 in verschillende opzichten niet opgaat : artikel 34undecies bis betreft niet de herstelling met inachtneming van de oorspronkelijk miskende vormregels, omdat die herstelling reeds was doorgevoerd bij het koninklijk besluit van 5 maart 1992; in zijn arrest nr. 67/92 heeft het Arbitragehof bij de beoordeling van het nagestreefde doel de wettelijke onmogelijkheid in aanmerking genomen waarin de provincie Brabant zich bevond om de vernietigde handeling opnieuw te verrichten. Nu is het ten deze echter zo, aldus de verzoekende partijen, dat er geen sprake kan zijn van enige wettelijke onmogelijkheid die moest worden verholpen; terwijl in arrest nr. 67/92 de wetgever het optreden van de Raad van State niet heeft willen uitsluiten, heeft de wetgever bij de bestreden wet effectief de uitdrukkelijke bedoeling het optreden van de Raad van State en van de hoven en rechtbanken in het kader van artikel 107 van de Grondwet uit te sluiten.

Betreffende het tweede onderdeel van het eerste middel, dat identiek is met het eerste onderdeel van het eerste middel van de andere verzoekschriften, stellen de verzoekende partijen dat het doel van de wetgever erin bestond door de retroactieve bekrachtiging van de betwiste regeling het risico uit te sluiten dat het R.I.Z.I.V., na uitputting van de rechtsmiddelen, de arresten van 16 januari 1992 van het Arbeidshof te Brussel zou moeten uitvoeren : de wetgever beoogde dus met terugwerkende kracht de betrokkenen het voordeel van reeds gewezen rechterlijke beslissingen te ontfangen.

Betreffende de te wijzen beslissingen verwijzen de verzoekende partijen naar het reeds vermelde arrest nr. 16/91 van het Arbitragehof. Zij laten gelden dat, aangezien immers de retroactieve bepalingen van de bestreden wet onmiddellijk toepasselijk zijn geworden in alle hangende procedures, zij een directe en onmiddellijke impact op die procedures hebben gehad.

De verzoekende partijen betwisten tenslotte het argument van de Ministerraad volgens hetwelk een

mogelijkheid bestond een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof te stellen. Zij stellen dat die redenering niet opgaat want, vóór het optreden van de wetgever, konden de verzoekende partijen zich rechtstreeks tot de rechtbanken en de Raad van State wenden voor de toetsing van de wettigheid van dat stelsel; na het optreden van de wetgever moeten niet de verzoekende partijen zelf, maar wel het rechtscollege het initiatief nemen een prejudiciële vraag te stellen.

4.A.2. Betreffende het tweede middel beroepen de verzoekende partijen zich ter ondersteuning van hun stelling op een rapport van de bedrijfsrevisoren Ernst & Young, dat opgesteld is op initiatief van de coöperatieve vennootschap CDH-LAREM, welk rapport bij de memorie van antwoord zal worden gevoegd voor de c.v. CDH-LAREM in het kader van het verwante en samen te voegen beroep tot vernietiging dat door die vennootschap is ingesteld.

Betreffende het « faillissement » antwoorden de verzoekende partijen de Ministerraad dat het arrest van de Raad van State nr. 36.414 van 8 februari 1991, een verwerpingsarrest, geen gezag *erga omnes* heeft, maar slechts relatieve uitwerking heeft ten aanzien van de betrokken partijen en dus voor het Arbitragehof niet als een argument kan gelden. De verzoekende partijen voegen daaraan toe dat het arrest van de Raad van State werd gewezen op een ogenblik waarop de factor Z nog 1,5 bedroeg, terwijl die factor voor het eerste en tweede kwartaal van 1992 niet minder dan 7 bedraagt, wat voor de laboratoria die een omzet halen van meer dan vierhonderd miljoen per jaar concreet een *ristorno* betekent van 7×9 of 63 % van de schijf van de omzet boven de vierhonderd miljoen. De verzoekende partijen stellen dat rekening moet worden gehouden met de extreme toepassing van het terugvorderingsstelsel, vermits het om een toepassing gaat van de wet die mogelijk blijft en zij stellen dat de wet dus ook getoetst moet worden wat die extreme toepassing betreft die met name in aanmerking is genomen bij het arrest van de voorzitter van de eerste kamer van het Arbeidshof te Brussel, zitting houdende in kort geding, van 1 februari 1991, die de terugvorderingsfacturen schorste, gelet op het duidelijk onredelijke karakter van het stelsel van terugvordering.

De verzoekende partijen doen tenslotte opmerken dat geen laboratoria failliet zijn gegaan als gevolg van het optreden van de rechters in kort geding, om welk optreden eerst door de grote laboratoria en dan zelfs kleine en middelgrote laboratoria is gevraagd, waardoor de uitvoering van de terugvorderingsfacturen systematisch en vanaf de invoering van het stelsel geschorst werd.

Betreffende de normatieve waarde van het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791 laten de verzoekende partijen gelden dat het Arbitragehof een ruime interpretatie van zijn bevoegdheden heeft toegelaten bij de interpretatie van de artikelen 6 en 7bis van de Grondwet, die elke discriminatie, ongeacht de oorsprong, verbieden. Zij stellen dat met toepassing van die rechtspraak het Arbitragehof de vrijheid van handel en nijverheid kan waarborgen, hoewel die niet in de Grondwet wordt gewaarborgd. Zij stellen ook dat die vrijheid een voorwaarde is voor het waarborgen van de economische eenheid van het land en dat het naar analogie van artikel 6, § 1, VI, derde lid, van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen logisch is dat de nationale overheid ertoe gehouden is dat fundamentele principe, waarvan elke schending eveneens een schending van het gelijkheidsbeginsel is, in acht te nemen en te waarborgen.

Betreffende de determinerende rol van de laboratoria voor klinische biologie in de stijging van de uitgaven voor die sector laten de verzoekende partijen gelden dat de inkomsten van de laboratoria die grotendeels rechtstreeks afkomstig zijn van de begroting van de ziekte- en invaliditeitsverzekering uitsluitend wegens de organisatie van het Belgische stelsel van de sociale zekerheid, steeds verband houden met de effectief door de laboratoria verleende diensten op voorschrift van de artsen die daarom verzoeken en met de tarieven die vastgesteld zijn binnen de overlegorganen die wettelijk zijn ingesteld.

Zoals de andere verzoekende partijen laten de verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 gelden dat de voorschrijvende artsen aan de basis liggen van de vermindering van de uitgaven voor klinische biologie en stellen zij dat dat oorzakelijk verband ook blijkt uit het feit dat de preventieve maatregelen die door de wetgever werden genomen ten aanzien van het voorschrijfgedrag, onmiddellijk een vermindering van de uitgaven voor klinische biologie tot gevolg hebben gehad.

De verzoekende partijen vragen het Arbitragehof inlichtingen in te winnen bij het R.I.Z.I.V. met toepassing van artikel 91 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 betreffende de evolutie van de uitgaven voor klinische biologie sinds het tweede kwartaal van 1989 en eventueel experts aan te stellen met als opdracht het Hof advies te geven betreffende de sociaal-economische gevolgen van de bestreden bepalingen voor de laboratoria voor klinische biologie en betreffende de bestaanbaarheid ervan met de bepalingen van de wet van 17 juli 1975

betreffende de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen.

4.A.3. Betreffende het eerste en het derde onderdeel van het derde middel merken de verzoekende partijen op dat de Ministerraad niet op hun argumentatie ingaat betreffende ongelijke honoraria, maar uitsluitend beweert dat de analyse van de marginale kostprijs onweerlegbaar is vanuit economisch oogpunt. De verzoekende partijen gaan met die redenering niet akkoord en steunen in dat verband op het rapport van de bedrijfsrevisoren Ernst & Young dat reeds hierboven is genoemd. Uit dat document blijkt dat ten onrechte van de stelling is uitgegaan dat een stijgende omzet slechts de variabele kosten beïnvloedt en geen impact heeft op de vaste kosten en dat eveneens ten onrechte verondersteld is dat alle laboratoria waarop die maatregelen van toepassing zijn een haast identieke combinatie hebben van variabele en vaste kosten. Het rapport concludeert dan dat de schaalvoordelen in de sector van de laboratoria voor klinische biologie bijna niet kunnen worden verwezenlijkt, dat er bovendien duidelijk verschillen zijn in de structuur van de kosten van de grote laboratoria en de kleine laboratoria, zodat aan de redelijkheid van de regeling kan worden getwijfeld. De verzoekende partijen voegen eraan toe dat de verfijning door het rekening houden met de marktaandeelcoëfficiënt niets afdoet aan de ongrondwettige grondslag van de regeling die als principieel criterium de omzet neemt die gedurende een bepaalde referentieperiode wordt verwezenlijkt waarop de progressieve ristornoschalen worden toegepast.

De verzoekende partijen doen bovendien opmerken dat de individualisering die voortvloeit uit de toepassing van de marktaandeelcoëfficiënt verminderd wordt, aangezien ervan uitgegaan wordt dat elk laboratorium, alleen al door het feit dat het activiteiten heeft ontwikkeld tijdens de referentieperiode, automatisch aanleiding heeft gegeven tot uitgaven die in zekere zin bijdragen tot het overschrijden van de begroting. De verzoekende partijen stellen dat een dergelijke redenering onredelijk en onjuist is, vermits, wanneer het marktaandeel daalt tijdens de referentieperiode, het laboratorium niet kan worden geacht tot de overschrijding van de begroting te hebben bijgedragen, maar hoogstens kan worden geacht een rechtmatig aandeel in de begroting te hebben gehad. De verzoekende partijen concluderen dat het stelsel van terugvordering dat aldus verfijnd werd alleen het feit bestraft dat activiteiten van klinische biologie worden ontwikkeld, terwijl die activiteiten aan een sociale noodzaak voldoen en de laboratoria erkend zijn en toegelaten op de markt.

Betreffende het tweede onderdeel van het derde middel sluiten de verzoekende partijen zich aan bij de overwegingen van eerste voorzitter Geysen in het voormelde arrest van 1 februari 1991 en stellen dat het heel goed mogelijk is dat een gelijkelijk objectieve en bruikbare norm ten aanzien van alle betrokken rechtzoekenden aanleiding geeft, zoals ten deze, tot een ongelijke toepassing waardoor ongrondwettige discriminaties kunnen ontstaan die door het Arbitragehof kunnen en moeten worden vastgesteld.

Betreffende het ontwikkelen van een stelsel van individuele kredieten per laboratorium, waarvan de Ministerraad heeft gezegd dat het in de praktijk geen haalbare kaart is, doen de verzoekende partijen opmerken dat het R.I.Z.I.V. sedert jaren over alle gegevens beschikt betreffende de uitgaven voor klinische biologie waartoe de activiteit van elk laboratorium aanleiding geeft, vermits de laboratoria die gegevens moeten mededelen en de wet van 15 februari 1993 in de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering artikel 34*undecies ter* heeft ingevoegd krachtens hetwelk de Koning aanvullende regels voor de berekening van de kwartaalbedragen en de *ristorno's* kan vaststellen die beoogd worden in artikel 34*undecies bis*, gelet op de reële uitgaven per laboratorium en de genormaliseerde begroting van elk laboratorium berekend volgens nationale parameters die Hij vaststelt. Zij stellen dat een dergelijk stelsel een blauwdruk is voor een stelsel van geïndividualiseerde *ristorno's* dat het mogelijk maakt het criterium van het individuele aandeel van het betrokken laboratorium bij het overschrijden van de begroting te hanteren bij het vaststellen van de *ristorno's*.

4.A.4. Betreffende het vierde middel houden de verzoekende partijen staande en herhalen zij wat in hun verzoekschrift werd ontwikkeld.

4.A.5. Betreffende het vijfde middel stellen de verzoekende partijen dat de redenering van de auditeur bij de Raad van State in strijd is met de wettelijke bepalingen van de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering die de wijze bepaalt waarop de prestaties van klinische biologie moeten worden betaald. In dat stelsel zijn de bedragen die door de laboratoria voor klinische biologie worden geïnd geen voorschotten, maar compenseren zij de prestaties die inzake klinische biologie worden verstrekt. De bedragen die gefactureerd en ontvangen worden door de laboratoria zijn een volwaardige vergoeding voor de geleverde diensten, vergoeding die het laboratorium als vermogen ontvangt.

4.A.6. Betreffende het zesde middel stellen de verzoekende partijen dat de Ministerraad vergeet dat er laboratoria zijn die zowel prestaties aan opgenomen uitkeringsgerechtigden als aan ambulante

uitkeringsgerechtigden verstrekken en dat wanneer de twee categorieën van prestaties in eenzelfde bedrijfscentrum worden verricht het schaalvoordeel in dat centrum betrekking heeft op alle prestaties, zodat het schaalvoordeel voor het ambulante gedeelte van de prestaties in dat centrum beperkter zal zijn in een gemengd bedrijfscentrum dan in een laboratorium dat slechts prestaties levert aan ambulante uitkeringsgerechtigden. Bijgevolg is er een discriminatie van die twee categorieën van laboratoria die in dezelfde mate aan dezelfde regeling zijn onderworpen.

- B -

Ten aanzien van de aangevochten bepalingen

B.1. De aangevochten bepalingen zijn de artikelen 20 tot 22 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen.

Artikel 20 van die wet voegt in artikel 34*undecies* van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering een nieuwe paragraaf 8 in die luidt als volgt :

« In vervanging van de bepalingen van de tweede zin van § 1 van dit artikel worden, voor de verstrekkingen verricht vanaf 1 april 1989, de bedragen met dewelke het budget wordt overschreden of zal overschreden worden, teruggevorderd bij de laboratoria voor klinische biologie volgens de criteria en de modaliteiten bepaald in artikel 34*undecies bis*.

In dit geval blijven de bedragen door het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering teruggevorderd op grond van de bepalingen van de tweede zin van § 1, vóór zijn vervanging door vorige alinea, en van zijn uitvoeringsbesluiten, verworven ten belope van de bedragen verschuldigd op basis van de bepalingen van de vorige alinea. »

Artikel 21 van die wet voegt van zijn kant in de reeds genoemde wet van 9 augustus 1963 artikel 34*undecies bis* in dat luidt als volgt :

« § 1. Voor de toepassing van de §§ 1 tot 9 van dit artikel wordt verstaan :

a) onder ' verstrekkingen van klinische biologie ', alle verstrekkingen verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden, bedoeld in de artikelen 3, § 1, A, II, en C, I, 18, § 2, B, e, en 24 van de bijlage bij het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;

b) onder ' globaal budget ', het met toepassing van de bepalingen van artikel 34*decies* van deze wet vastgestelde budget van financiële middelen voor de verstrekkingen van klinische biologie, verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden;

c) onder ' uitgaven voor klinische biologie ', het bedrag dat door de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering verschuldigd is, voor verstrekkingen van klinische biologie, verleend in de loop van een bepaald dienstjaar;

d) onder ' gefactureerde uitgaven voor klinische biologie ', het bedrag voor verstrekkingen van klinische biologie dat door de laboratoria overeenkomstig de reglementering inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering werd gefactureerd, voor de trimesters van een zelfde dienstjaar gecumuleerd tot en met het voor de toepassing van het in § 5 in aanmerking genomen trimester;

e) onder ' laboratorium ', het laboratorium voor klinische biologie erkend met toepassing van de bepalingen van artikel 153, § 6, 3°, van deze wet;

f) onder ' de dienst ', de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.

§ 2. Wanneer de uitgaven voor klinische biologie voor een bepaald dienstjaar het voor dat dienstjaar vastgestelde globaal budget met ten minste 2 pct. overstijgen, zijn de laboratoria aan het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering een *ristorno* verschuldigd, waarvan het bedrag wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van § 3.

Onverminderd het bepaalde in § 7 betalen de laboratoria op dit *ristorno* trimestriële voorschotten waarvan het bedrag wordt berekend overeenkomstig de §§ 4 en 5.

§ 3. Het *ristorno* wordt berekend op basis van de uitgaven voor klinische biologie van het betrokken laboratorium.

In hoofde van de laboratoria wordt het *ristorno* vastgesteld op :

- 1° X maal 0,5 pct. voor de uitgavenschijs tussen 5 en 10 miljoen frank;
- 2° X maal 1,25 pct. voor de uitgavenschijs tussen 10 en 25 miljoen frank;
- 3° X maal 2,25 pct. voor de uitgavenschijs tussen 25 en 50 miljoen frank;
- 4° X maal 3,50 pct. voor de uitgavenschijs tussen 50 en 100 miljoen frank;
- 5° X maal 5 pct. voor de uitgavenschijs tussen 100 en 200 miljoen frank;
- 6° X maal 7 pct. voor de uitgavenschijs tussen 200 en 400 miljoen frank;
- 7° X maal 9 pct. voor de uitgavenschijs boven 400 miljoen frank.

De waarde van X wordt voor ieder dienstjaar afzonderlijk vastgesteld, in functie van het voor dat dienstjaar te recupereren verschil tussen de uitgaven voor klinische biologie en het globaal budget. In geen geval mag de waarde van X méér bedragen dan 10.

Indien meerdere laboratoria worden uitgebaat door een zelfde natuurlijke persoon, een zelfde rechtspersoon of een zelfde burgerlijke vennootschap, wordt het *ristorno* vastgesteld op basis van

de samengevoegde uitgaven van die betrokken laboratoria.

§ 4. Om de in § 2, tweede lid, bedoeld trimestriële voorschotten te berekenen, wordt het globaal budget opgesplitst in trimestriële bedragen die op cumulatieve wijze worden berekend, rekening houdend met het ongelijk procentueel aandeel van de gefactureerde uitgaven voor ieder trimester in de totale gefactureerde uitgaven op jaarbasis. De Koning stelt elk jaar dit procentueel aandeel vast.

Een trimestriële betaling is verschuldigd wanneer de totale voor alle laboratoria samen gefactureerde uitgaven voor klinische biologie :

- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het eerste trimester van een bepaald dienstjaar vastgesteld bedrag met ten minste 7 pct. overstijgen;

- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het tweede trimester van een bepaald dienstjaar vastgestelde bedrag met ten minste 5 pct. overstijgen;
- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het derde trimester van een bepaald dienstjaar vastgestelde bedrag met ten minste 3 pct. overstijgen;
- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het vierde trimester van een bepaald dienstjaar vastgestelde bedrag met ten minste 2 pct. overstijgen.

§ 5. De trimestriële betaling wordt berekend op basis van de voor de gecumuleerde trimesters van dat dienstjaar door het betrokken laboratorium gefactureerde uitgaven voor klinische biologie.

Ze wordt vastgesteld op :

- 1° Z maal 0,5 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 5 en Y x 10 miljoen frank;
- 2° Z maal 1,25 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 10 en Y x 25 miljoen frank;
- 3° Z maal 2,25 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 25 en Y x 50 miljoen frank;
- 4° Z maal 3,50 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 50 en Y x 100 miljoen frank;
- 5° Z maal 5 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 100 en Y x 200 miljoen frank;
- 6° Z maal 7 pct. voor de uitgavenschiif tussen Y x 200 en Y x 400 miljoen frank;
- 7° Z maal 9 pct. voor de uitgavenschiif boven Y x 400 miljoen frank.

De waarde van Y is gelijk aan het cumulatief procentueel aandeel voor het betrokken trimester berekend op basis van de in uitvoering van de bepalingen van § 4, eerste lid, bij koninklijk besluit vastgestelde procentuele aandelen.

Voor ieder afzonderlijk trimester stelt de Koning de waarde van Z vast in functie van het voor dat trimester te recupereren verschil tussen de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie voor het betrokken trimester, en het overeenkomstig de bepalingen van § 4, eerste lid, voor het betrokken trimester vastgestelde bedrag. In geen geval mag de waarde van Z méér bedragen dan 10.

De overeenkomstig de bepalingen van het tweede lid van deze paragraaf vastgestelde trimestriële betaling wordt verminderd met de sommen die door het laboratorium voor de voorafgaande trimesters van het betrokken dienstjaar als trimestriële betaling werden betaald.

Indien meerdere laboratoria worden uitgebaat door een zelfde natuurlijke persoon, een zelfde rechtspersoon of een zelfde burgerlijke vennootschap, wordt het *ristorno* vastgesteld op basis van de samengevoegde uitgaven van die betrokken laboratoria.

§ 6. De dienst is ermee belast de in § 5 bedoelde trimestriële voorschotten in hoofde van elk laboratorium vast te stellen. Hij stelt het betrokken laboratorium bij een ter post aangetekende brief in kennis van de als trimestrieel voorschot verschuldigde bedragen.

De trimestriële betaling is betaalbaar binnen dertig dagen na kennisgeving aan het betrokken laboratorium. Bij het verstrijken van deze termijn is het laboratorium van rechtswege in gebreke gesteld voor betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

Onder de voorwaarden bepaald door de Koning, kan afgezien worden van de toepassing van de in deze paragraaf bedoelde verwijlinteresten.

§ 7. De als trimestriële betalingen voor een bepaald dienstjaar gestorte sommen worden volledig verrekend met het voor hetzelfde dienstjaar verschuldigde *ristorno*.

De dienst stelt elk laboratorium bij een ter post aangetekende brief in kennis van het *ristorno* en van het resultaat van de in het eerste lid bedoelde verrekening, met opgave van het eventuele debet- of creditsaldo.

Het debetsaldo is betaalbaar binnen dertig dagen na kennisgeving aan het betrokken laboratorium. Bij het verstrijken van deze termijn is het laboratorium van rechtswege in gebreke gesteld voor de betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

Onder de voorwaarden bepaald door de Koning, kan afgezien worden van de toepassing van de in deze paragraaf bedoelde verwijlinteresten.

De terugbetaling van het eventuele creditsaldo dient door het betrokken laboratorium te worden gevraagd bij de dienst, aan de hand van een formulier dat door deze dienst ter beschikking wordt gesteld.

Het creditsaldo is betaalbaar binnen dertig dagen na ontvangst van de in het vorige lid bedoelde aanvraag. Bij het verstrijken van deze termijn is het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering van rechtswege in gebreke gesteld voor de betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

§ 8. Indien de voorlopige rekeningen aantonen dat de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie voor een bepaald dienstjaar tenminste 3 pct. lager zijn dan het voor het betrokken dienstjaar vastgesteld globaal budget, worden de voor dat dienstjaar als trimestriële betalingen gestorte bedragen aan de betrokken laboratoria terugbetaald.

§ 9. Voor het dienstjaar 1989 wordt voor de cumulatie van de trimestriële bedragen bedoeld

in de §§ 4 en 5 geen rekening gehouden met de cijfergegevens voor het eerste trimester.

§ 10. Voor de toepassing van de §§ 10 tot 17 wordt verstaan :

a) onder ' verstrekkingen van klinische biologie ', alle verstrekkingen verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden, bedoeld in de artikelen 3, § 1, A, II en C, I, 18, § 2, B, e), en 24 van de bijlagen bij het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;

b) onder ' globaal budget ', het met toepassing van de bepalingen van artikel 34*decies* van deze wet vastgestelde budget van financiële middelen voor de verstrekkingen van klinische biologie, verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden;

c) onder ' uitgaven voor klinische biologie ', het bedrag dat door de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering verschuldigd is voor verstrekkingen van klinische biologie, verleend in de loop van een bepaald dienstjaar;

d) onder ' gefactureerde uitgaven voor klinische biologie ', het bedrag voor verstrekkingen van klinische biologie dat door de laboratoria overeenkomstig de reglementering inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering werd gefactureerd, voor de trimesters van eenzelfde dienstjaar gecumuleerd tot en met het voor de toepassing van het in § 14 in aanmerking genomen trimester;

e) onder ' laboratorium ', het laboratorium voor klinische biologie erkend met toepassing van de bepalingen van artikel 153, § 6, 3°, van deze wet;

f) onder ' de dienst ', de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering;

g) onder ' marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar ', de verhouding van de uitgaven van het laboratorium voor het jaar tot de totale uitgaven voor het jaar voor alle laboratoria samen, gedeeld door de gelijkaardige verhouding voor het jaar er vóór; ingeval een laboratorium nog geen twee volledige kalenderjaren erkend is, worden de uitgaven, voor de ontbrekende maanden, in de periode van twee kalenderjaren, welke eindigt bij het aflopen van het betreffende kalenderjaar, gelijkgesteld aan de gemiddelde uitgaven van de drie eerste maanden na de erkenning; ingeval een laboratorium nog geen drie maanden erkend is, wordt de marktaandeelcoëfficiënt gelijkgesteld aan 1;

h) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1991 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1991 vermenigvuldigd met een correctiefactor gelijk aan 1;

i) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1992 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1992 vermenigvuldigd met een correctiefactor. Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1991 minstens 1,15 bedraagt; in dat geval is de correctiefactor gelijk aan de marktaandeelcoëfficiënt van het jaar 1991 verminderd met 0,10;

j) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1993 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1993 vermenigvuldigd met een correctiefactor. Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt in één van de twee voorafgaande jaren minstens 1,15 bedraagt; in

dat geval is de correctiefactor de grootste onder de marktaandeelcoëfficiënten van de twee voorafgaande jaren, verminderd met 0,10 ingeval de grootste deze is van 1992 en verminderd met 0,25 ingeval de grootste deze is van 1991, zonder dat nochtans deze correctiefactor kleiner mag zijn dan 1,05;

k) onder 'aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1994 en volgende', de marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar 1994 vermenigvuldigd met een correctiefactor. Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt van één van de drie voorafgaande jaren minstens 1,15 bedraagt; in dat geval is de correctiefactor de grootste onder de marktaandeelcoëfficiënten van de drie voorafgaande jaren, verminderd met 0,10 ingeval de grootste deze is van het jaar dat voorafgaat aan het betreffende jaar, verminderd met 0,25 ingeval de grootste deze is van het tweede jaar dat voorafgaat aan het betreffende jaar, verminderd met 0,40 ingeval de grootste deze is van het derde jaar dat voorafgaat aan het betreffende jaar, zonder dat nochtans die correctiefactor kleiner mag zijn dan 1,05;

l) onder 'aangepaste uitgaven voor klinische biologie van een laboratorium', de uitgaven voor klinische biologie van het laboratorium vermenigvuldigd met de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar;

m) onder 'marktaandeelcoëfficiënt voor het trimester', de verhouding van de gefactureerde uitgaven van het laboratorium gedurende een periode van vier opeenvolgende trimesters die eindigt met het desbetreffend trimester tot de totale gefactureerde uitgaven voor alle laboratoria samen gedurende dezelfde periode, gedeeld door de gelijkaardige verhouding voor het overeenkomstig trimester in het jaar er vóór; ingeval een laboratorium nog geen acht opeenvolgende trimesters

erkend is worden de uitgaven voor de ontbrekende maanden in de periode van acht opeenvolgende trimesters, welke eindigt bij het aflopen van het betreffende trimester, gelijkgesteld aan de gemiddelde uitgaven van de eerste drie maanden na de erkenning; ingeval een laboratorium nog geen drie maanden erkend is wordt de marktaandeelcoëfficiënt gelijkgesteld aan 1;

n) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor de trimesters van het jaar 1991 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het betreffende trimester vermenigvuldigd met een correctiefactor gelijk aan 1;

o) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor de trimesters van het jaar 1992 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het betreffende trimester vermenigvuldigd met een correctiefactor. Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt in één van de vier voorafgaande trimesters minstens 1,15 bedraagt; in dat geval is de correctiefactor de grootste onder de marktaandeelcoëfficiënten van de vier voorafgaande trimesters verminderd met 0,10;

p) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor de trimesters van het jaar 1993 ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het betreffende trimester vermenigvuldigd met een correctiefactor. Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt één van de acht voorafgaande trimesters minstens 1,15 bedraagt; in dat geval is de correctiefactor de grootste onder de marktaandeelcoëfficiënten van de acht voorafgaande trimesters, verminderd met 0,10 ingeval de grootste deze is van het eerste, het tweede, het derde of het vierde trimester dat voorafgaat aan het betreffende trimester, en verminderd met 0,25 ingeval de grootste deze is van het vijfde, het zesde, het zevende of het achtste trimester dat voorafgaat aan het betreffende trimester, zonder dat nochtans die correctiefactor kleiner mag zijn dan 1,05;

q) onder ' aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor de trimesters van het jaar 1994 en volgende ', de marktaandeelcoëfficiënt voor het betreffende trimester vermenigvuldigd met een correctiefactor.

Deze correctiefactor is gelijk aan 1 tenzij de marktaandeelcoëfficiënt in één van de twaalf voorafgaande trimesters minstens 1,15 bedraagt; in dat geval is de correctiefactor de grootste onder de marktaandeelcoëfficiënten van de twaalf voorafgaande trimesters, verminderd met 0,10 ingeval de grootste deze is van het eerste, het tweede, het derde of het vierde trimester dat voorafgaat aan het betreffende trimester, verminderd met 0,25 ingeval de grootste deze is van het vijfde, het zesde, het zevende of het achtste trimester dat voorafgaat aan het betreffende trimester, en verminderd met 0,40 ingeval de grootste deze is van de negende, het tiende, het elfde of het twaalfde trimester dat voorafgaat aan het betreffende trimester, zonder dat nochtans die correctiefactor kleiner mag zijn dan 1,05;

r) onder ' aangepaste gefactureerde uitgaven voor klinische biologie van een laboratorium ', de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie van het laboratorium, vermenigvuldigd met de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het trimester.

§ 11. Wanneer de uitgaven voor klinische biologie voor een bepaald dienstjaar het voor dat dienstjaar vastgestelde globaal budget met ten minste 2 pct. overstijgen, zijn de laboratoria aan het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering een *ristorno* verschuldigd, waarvan het bedrag wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van § 12.

Onverminderd het bepaalde in § 16 betalen de laboratoria op dit *ristorno* trimestriële

voorschotten waarvan het bedrag wordt berekend overeenkomstig de §§ 14 en 15.

§ 12. Het *ristorno* wordt berekend op basis van de aangepaste uitgaven voor klinische biologie van het betrokken laboratorium.

In hoofde van de laboratoria wordt het *ristorno* vastgesteld op :

- 1° X maal 0,5 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 5 en 10 miljoen frank;
- 2° X maal 1,25 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 10 en 25 miljoen frank;
- 3° X maal 2,25 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 25 en 50 miljoen frank;
- 4° X maal 3,50 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 50 en 100 miljoen frank;
- 5° X maal 5 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 100 en 200 miljoen frank;
- 6° X maal 7 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen 200 en 400 miljoen frank;
- 7° X maal 9 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf boven 400 miljoen frank.

De waarde van X wordt voor ieder afzonderlijk dienstjaar vastgesteld, in functie van het voor dat dienstjaar te recupereren verschil tussen de uitgaven voor klinische biologie en het globaal budget. In geen geval mag de waarde van X meer bedragen dan 10.

Indien meerdere laboratoria worden uitgebaat door eenzelfde natuurlijk persoon, eenzelfde rechtspersoon of eenzelfde burgerlijke vennootschap, is het *ristorno* vastgesteld op basis van de samengevoegde aangepaste uitgaven van die betrokken laboratoria.

Bij de berekening van het *ristorno* krijgt de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar, lager dan 0,70 de waarde 0,70 en krijgt de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt hoger dan 2,00 de waarde 2,00.

§ 13. Om de in § 11, tweede lid, bedoelde trimestriële voorschotten te berekenen, wordt het globaal budget opgesplitst in trimestriële bedragen die op cumulatieve wijze worden berekend, rekening houdend met het ongelijke procentueel aandeel van de gefactureerde uitgaven voor ieder trimester in de totale gefactureerde uitgaven op jaarbasis.

De Koning stelt elk jaar dit procentueel aandeel vast.

Een trimestriële betaling is verschuldigd wanneer de totale voor alle laboratoria samen gefactureerde uitgaven voor klinische biologie :

- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het eerste trimester van een bepaald dienstjaar vastgesteld bedrag met tenminste 7 pct. overstijgen;
- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het tweede trimester van een bepaald dienstjaar vastgesteld bedrag met tenminste 5 pct. overstijgen;

- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het derde trimester van een bepaald dienstjaar vastgestelde bedrag met tenminste 3 pct. overstijgen;

- het overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid voor het vierde trimester van een bepaald dienstjaar vastgestelde bedrag met tenminste 2 pct. overstijgen.

§ 14. De trimestriële betaling wordt berekend op basis van de voor de gecumuleerde trimesters van dat dienstjaar door het betrokken laboratorium aangepaste gefactureerde uitgaven voor klinische biologie.

Ze wordt vastgesteld op :

1° Z maal 0,5 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 5 en Y x 10 miljoen frank;

2° Z maal 1,25 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 10 en Y x 25 miljoen frank;

3° Z maal 2,25 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 25 en Y x 50 miljoen frank;

4° Z maal 3,50 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 50 en Y x 100 miljoen frank;

5° Z maal 5 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 100 en Y x 200 miljoen frank;

6° Z maal 7 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf tussen Y x 200 en Y x 400 miljoen frank;

7° Z maal 9 pct. voor de aangepaste uitgaven in de schijf boven Y x 400 miljoen frank.

De waarde van Y is gelijk aan het cumulatief procentueel aandeel voor het betrokken trimester, berekend op basis van de in uitvoering van de bepalingen van § 13, eerste lid, bij koninklijk besluit vastgestelde procentuele aandelen.

Voor ieder afzonderlijk trimester stelt de Koning de waarde van Z vast, in functie van het voor dat trimester te recupereren verschil tussen de aangepaste gefactureerde uitgaven voor klinische biologie voor het betrokken trimester, en het overeenkomstig de bepalingen van § 13, eerste lid, voor het betrokken trimester vastgestelde bedrag. In geen geval mag de waarde van Z méér bedragen dan 10.

De overeenkomstig de bepalingen van het tweede lid van deze paragraaf vastgestelde trimestriële betaling wordt verminderd met de sommen die door het laboratorium voor de voorafgaande trimesters van het betrokken dienstjaar als trimestriële betaling werden betaald.

Indien meerdere laboratoria worden uitgebaat door eenzelfde natuurlijk persoon, eenzelfde rechtspersoon of eenzelfde burgerlijke vennootschap, is de trimestriële betaling vastgesteld op basis van de samengevoegde aangepaste gefactureerde uitgaven van die betrokken laboratoria.

Bij de berekening van de trimestriële betaling krijgt de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt voor het trimester lager dan 0,70 de waarde 0,70 en krijgt de aangepaste marktaandeelcoëfficiënt hoger dan 2,00 de waarde 2,00.

§ 15. De dienst is ermee belast de in § 14 bedoelde trimestriële voorschotten in hoofde van elk laboratorium vast te stellen. Hij stelt het betrokken laboratorium bij een ter post aangetekende brief in kennis van de als trimestrieel voorschot verschuldigde bedragen.

De trimestriële betaling is betaalbaar binnen dertig dagen na kennisgeving aan het betrokken laboratorium. Bij het verstrijken van deze termijn is het laboratorium van rechtswege in gebreke gesteld voor betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

Onder de voorwaarden bepaald door de Koning, kan afgezien worden van de toepassing van de in deze paragraaf bedoelde verwijlinteresten.

§ 16. De als trimestriële betalingen voor een bepaald dienstjaar gestorte sommen worden volledig verrekend met het voor hetzelfde dienstjaar verschuldigde *ristorno*.

De dienst stelt elk laboratorium bij een ter post aangetekende brief in kennis van het *ristorno* en van het resultaat van de in het eerste lid bedoelde verrekening, met opgave van het eventuele debet- of creditsaldo.

Het debetsaldo is betaalbaar binnen dertig dagen na kennisgeving aan het betrokken laboratorium. Bij het verstrijken van deze termijn is het laboratorium van rechtswege in gebreke gesteld voor de betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

Onder de voorwaarden bepaald door de Koning, kan afgezien worden van de toepassing van de in deze paragraaf bedoelde verwijlinteresten.

De terugbetaling van het eventuele creditsaldo dient door het betrokken laboratorium te worden gevraagd bij de dienst, aan de hand van een formulier dat door deze dienst ter beschikking wordt gesteld.

Het creditsaldo is betaalbaar binnen dertig dagen na ontvangst van de in het vorige lid bedoelde aanvraag. Bij het verstrijken van deze termijn is het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering van rechtswege in gebreke gesteld voor de betaling van de nog verschuldigde sommen.

Bij wanbetaling binnen de in het vorige lid bedoelde termijn brengen de nog verschuldigde sommen een verwijlinterest op van 12 pct. per jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van deze

termijn tot de dag waarop de betaling plaatsvindt.

§ 17. Indien de voorlopige rekeningen aantonen dat de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie voor een bepaald dienstjaar tenminste 3 pct. lager zijn dan het voor het betrokken dienstjaar vastgesteld globaal budget, worden de voor dat dienstjaar als trimestriële betalingen gestorte bedragen aan de betrokken laboratoria terugbetaald. »

Artikel 22 van de aangevochten wet bepaalt :

« § 1. De bepalingen van de §§ 1 tot 9 van artikel 34*undecies bis*, zoals ingevoegd bij artikel 21 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, zijn van toepassing voor de verstrekkingen voor klinische biologie, het globaal budget, de uitgaven voor klinische biologie en de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie van 1 april 1989 tot en met 31 december 1990.

§ 2. De bepalingen van §§ 10 tot 17 van artikel 34*undecies bis*, zoals ingevoegd bij artikel 21 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, zijn van toepassing voor de verstrekkingen van klinische biologie, het globaal budget, de uitgaven voor klinische biologie, en de gefactureerde uitgaven voor klinische biologie vanaf 1 januari 1991. »

B.2. De bestreden bepalingen organiseren een systeem van terugvordering van de bedragen die aan de laboratoria voor klinische biologie zijn toegekend voor prestaties die zij hebben verricht wanneer het budget voor die uitgaven is overschreden. Twee mechanismen worden ingesteld : het eerste is van toepassing van 1 april 1989 tot 31 december 1990 (§§ 1 tot 9 van artikel 34*undecies bis*), het tweede vanaf 1 januari 1991 (§§ 10 tot 17 van artikel 34*undecies bis*). In beide mechanismen geschiedt de terugvordering in twee fasen. In een eerste fase worden ieder trimester aan de laboratoria voorschotten, aan te rekenen op *ristorno*'s, gefactureerd wanneer er een overschrijding is van het voor dat trimester vastgestelde budget. De berekening daarvan geschiedt op grond van de uitgaven voor klinische biologie voor ieder laboratorium volgens schijven waaraan een coëfficiënt is toegekend die varieert van 0,5 tot 9 %, doch die vermenigvuldigd kan worden met een factor Z die 10 niet te boven mag gaan. In een tweede fase wordt de *ristorno* berekend op grond van de totale uitgaven voor klinische biologie van het laboratorium gedurende één jaar. De berekeningsmethode is dezelfde : de *ristorno* wordt bepaald op grond van de uitgaven voor klinische biologie verdeeld in schijven die een coëfficiënt hebben variërend van 0,5 tot 9 % en die vermenigvuldigd kan worden met een factor X die niet meer dan 10 mag bedragen. In het tweede mechanisme dat werd ingesteld en dat van toepassing is vanaf 1 januari 1991, worden de uitgaven voor klinische biologie die in aanmerking worden genomen aangepast, dat wil zeggen vermenigvuldigd met een «marktaandeelcoëfficiënt » die door de wet wordt bepaald en die ertoe strekt

rekening te houden met het respectieve aandeel van ieder laboratorium in de budgetoverschrijding.

Ten aanzien van het eerste middel

B.3. De verzoekende partijen voeren als eerste middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* de artikelen 11, 92, 93 en 107 van de Grondwet, de beginselen van de rechtsstaat en van de scheiding der machten, alsmede de artikelen 6.1, 13 en 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij het voormelde Verdrag alsmede artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966.

In het eerste onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de bestreden bepalingen, die een bekrachtiging door de wetgever met terugwerkende kracht inhouden, hen de toepassing ontzeggen van gewezen of te wijzen rechterlijke beslissingen.

In het tweede onderdeel stellen ze dat door die bekrachtiging die bepalingen hen retroactief een schuldvorderingsrecht ontnemen dat ontstaan is uit de onwettigheid van de reglementering die de bepalingen willen bekrachtigen.

Betreffende het eerste onderdeel van het middel

B.4. Door de bepalingen van het koninklijk besluit van 22 maart 1989 houdende de criteria en de modaliteiten van terugvordering van de begrotingsoverschrijdingen bij de laboratoria voor klinische biologie door een wettelijke norm te vervangen, heeft de wetgever belet dat de VIIe kamer van de Raad van State zich ten gronde uitsprekt over de eventuele onregelmatigheid van dat aan zijn oordeel onderworpen besluit. De wetgever zal eveneens beletten dat de hoven en rechtbanken waarbij geschillen aanhangig worden gemaakt betreffende de uitvoeringsmaatregelen van dat koninklijk besluit zich uitspreken over de wettigheid ervan met toepassing van artikel 107 van de Grondwet.

Bijgevolg wordt de categorie van burgers waarop het koninklijk besluit van 22 maart 1989 toepasselijk was ongelijk behandeld ten opzichte van de andere burgers die de rechterlijke waarborgen genieten die geboden worden bij artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en bij de artikelen 92, 93 en 107 van de Grondwet *juncto* de in het middel aangevoerde

internationaal-rechtelijke bepalingen.

Een dergelijk verschil in behandeling is in strijd met de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet behalve wanneer het objectief en redelijk verantwoord is.

B.5. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat het de bedoeling van de wetgever was een einde te maken aan de rechtsonzekerheid die het gevolg was van tegengestelde rechterlijke beslissingen, enerzijds beslissingen waarbij het koninklijk besluit van 22 maart 1989 wegens de onwettigheid ervan buiten toepassing werd gelaten, anderzijds beslissingen waarbij dat besluit wettig werd verklaard.

B.6. Van de beslissingen waarbij het koninklijk besluit van 22 maart 1989 onwettig was verklaard, steunden sommige op het niet-naleven van vormvoorschriften die de Koning in acht moest nemen. Die vormvoorschriften dienden niet door de wetgever te worden nagekomen. Aan de handeling die hij opnieuw heeft verricht kleven niet de vormgebreken die het koninklijk besluit van 22 maart 1989 konden aantasten.

Bij arrest van het Arbeidshof te Brussel werd het koninklijk besluit van 22 maart 1989 onwettig verklaard omdat het een discriminerend stelsel van terugbetaling invoerde. De IIIe kamer van de Raad van State verwierp daarentegen bij arrest nr. 36.414 van 8 februari 1991 het beroep tegen datzelfde besluit en bevond alle middelen ongegrond, zowel de middelen waarin vormgebreken werden aangevoerd als die waarin inhoudelijke bezwaren werden geformuleerd, met inbegrip van de middelen gesteund op de schending van het gelijkheidsbeginsel.

De wetgever heeft dus terecht geoordeeld dat de rechtszekerheid in het gedrang kwam door het naast elkaar bestaan van uiteenlopende beoordelingen van de rechtsgeldigheid van eenzelfde regeling. In zoverre de wetgever een nieuwe handeling vaststelt, die het Arbitragehof vermag te toetsen, doet hij in niets af van het grondbeginsel van de Belgische rechtsorde dat rechterlijke beslissingen slechts door het aanwenden van rechtsmiddelen kunnen worden gewijzigd. De omstandigheid dat de rechterlijke waarborgen niet dezelfde zijn ten aanzien van een koninklijk besluit als ten aanzien van een wet is objectief verantwoord : het houdt verband met het verschil dat de Grondwetgever in het leven heeft geroepen, inzake de toetsing van de rechtsgeldigheid tussen wettelijke en bestuursrechtelijke handelingen.

Het eerste onderdeel van het middel is niet gegrond.

Betreffende het tweede onderdeel van het middel

B.7. Door de rechterlijke beslissingen die de verzoekende partijen aanvoeren werd het koninklijk besluit van 22 maart 1989 krachtens artikel 107 van de Grondwet buiten toepassing gelaten. Voor zover die beslissingen in kracht van rechterlijk gewijsde zijn gegaan, beletten zij dat diegenen die ze hebben verkregen gedwongen worden tot terugbetalingen met toepassing van het onwettig verklaarde besluit. Maar zij hebben ten gunste van die verzoekende partijen - en nog minder ten gunste van diegenen die geen partij waren in die gedingen - geen onaantastbaar recht doen ontstaan om voor altijd van iedere terugbetaling te zijn vrijgesteld, vermits een nieuwe vordering tot terugbetaling op een nieuwe akte zou steunen die onbetwistbaar wettig is.

Het enkele feit dat die nieuwe akte uitgaat van de wetgever kan - behoudens het onderzoek van de grondwettigheid ervan - niet als een schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet worden aangemerkt.

Het tweede onderdeel van het middel kan niet worden ingewilligd.

Het eerste middel dient te worden verworpen.

Ten aanzien van het tweede middel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465)

B.8. De verzoekende partijen, behoudens in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, leiden een tweede middel af uit de schending van de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie doordat artikel 20 van de aangevochten wet een verschil in behandeling in het leven roept tussen de laboratoria voor klinische biologie die vóór de inwerkingtreding van de aangevochten norm zijn overgegaan tot de effectieve betaling van de door het R.I.Z.I.V. teruggevoerde bedragen, en de laboratoria die, aangezien zij gedurende diezelfde periode geen betalingen

hebben verricht, pas gehouden zijn tot het betalen van de voor die periode verschuldigde bedragen vanaf het ogenblik dat die bedragen van hen zullen kunnen worden gevorderd op grond van artikel 34*undecies bis* en de uitvoeringsbesluiten ervan. In feite wordt de wetgever verweten dat hij geen gunstiger rechtsstelsel heeft voorgeschreven voor de laboratoria die voorheen de bedragen hebben betaald, ondanks de twijfels die rusten op het koninklijk besluit van 22 maart 1989 waarbij die betaling is opgelegd.

B.9. Luidens artikel 20 van de wet van 26 juni 1992 treden de bestreden bepalingen ten aanzien van alle erdoor beoogde laboratoria voor klinische biologie in werking op 1 april 1989. Het door de verzoekende partijen aangeklaagde onderscheid vloeit voort uit de combinatie van verschillende beslissingen genomen door verschillende overheden : de koninklijke besluiten die dateren van vóór de wet, hun uitvoering en de tegenstrijdige rechterlijke beslissingen aangaande die besluiten. Het door de verzoekende partijen aangeklaagde verschil in behandeling is niet aan de aangevochten bepalingen toe te schrijven.

B.10. Het Hof stelt vast dat hoewel bij rechterlijke beslissingen de toepassing van dat koninklijk besluit wegens onwettigheid is geweigerd, de Raad van State van zijn kant een beroep tot vernietiging ervan heeft verworpen.

De regels van gelijkheid en niet-discriminatie vereisen niet dat de wetgever maatregelen neemt om een ongelijkheid tussen personen te verhelpen die voortvloeit uit administratieve en rechterlijke moeilijkheden bij gebrek aan vroegere wettelijke maatregelen.

Het tweede middel dient te worden verworpen.

Ten aanzien van het derde middel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465) en het vijfde middel (zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482)

B.11. De middelen zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet in samenhang gelezen met de artikelen 11, 12 en 112 van de Grondwet. De verzoekende partijen zijn van mening dat de aangevochten bepalingen de betrokken personen een gedeelte van de honoraria ontfangen die wettig en regelmatig werden betaald, op basis van een opgelegd tarief, voor

een dienstverlening die wettig en regelmatig werd verstrekt en dat die ontzeggingsmaatregel enkel kan worden beschouwd als een verkapte onteigening, verbeurdverklaring of belasting, waaraan geen enkele van de andere hulpverleners die eveneens terugbetalingen van het R.I.Z.I.V. genieten, onderworpen zijn.

B.12. De aangevochten wet past in een regeling die als doel heeft de overconsumptie van prestaties van klinische biologie tegen te gaan. Om een overschrijding van de begroting bestemd voor die prestaties te verhinderen, heeft de wetgever een systeem georganiseerd om de door het R.I.Z.I.V. boven dat budget betaalde bedragen terug te vorderen. De wetgever heeft aldus de regels waarbij de tussenkomst van de verplichte verzekering in die prestaties is vastgesteld, gewijzigd. Een regeling waarbij een onbeperkte tussenkomst wordt omgebogen tot een voorlopige tussenkomst waarvan het definitieve bedrag beperkt is ontnemt, ongeacht de concrete uitwerking ervan, geen eigendom; zij kan niet worden beschouwd als een onteigening, een verbeurdverklaring of een verkapte belasting.

Ten aanzien van het vierde middel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465)

B.13. De verzoekende partijen leiden een vierde middel af uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet. Zij zijn van mening dat de aangevochten bepalingen de betrokken personen een gedeelte van de honoraria ontzeggen die wettig en regelmatig werden betaald, op basis van een opgelegd tarief, voor een dienstverlening die wettig en regelmatig werd verstrekt en dat die ontzegging, die als doel heeft de uitgaven voor klinische biologie te beperken, een maatregel is die geen verband, of althans geen evenredig verband houdt met het beoogde doel, aangezien de verzoekende partijen niet aan de oorsprong liggen noch kunnen liggen van de toename van de uitgaven voor klinische biologie, welke wordt veroorzaakt door de toename van de geneeskundige voorschriften.

B.14. Om een overschrijding van het budget van de klinische biologie te vermijden, heeft de wetgever gekozen voor een stelsel dat voor die prestaties de regels wijzigt waarbij de tussenkomst van de verplichte verzekering is vastgesteld, door die tussenkomst te verminderen en de last hiervan door een sector als die van de laboratoria waarvan het omzetcijfer in nauwe relatie staat met de

uitgaven die gedragen worden door de ziekte- en invaliditeitsverzekering, te laten dragen op basis van criteria die aan die laboratoria eigen zijn. Veeleer dan rechtstreeks het bedrag van de terugbetaling van de prestaties van klinische biologie door de ziekte- en invaliditeitsverzekering te wijzigen, heeft de wetgever gekozen voor een systeem van terugvordering, dat slechts van toepassing is wanneer het totale budget van de klinische biologie overschreden is. Een dergelijk systeem kan verantwoord zijn in het licht van het beoogde doel dat erin bestaat het budget binnen bepaalde grenzen te houden. Het behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever te beslissen in welke mate de maatregelen die hij neemt de laboratoria, de verkrijgers van medische verzorging of de voorschrijvende geneesheren dienen te treffen. Het Hof dient over die keuze niet te oordelen, tenzij duidelijk blijkt dat een categorie op een onevenredige wijze door de genomen maatregelen wordt geraakt.

De grief volgens welke de bestreden bepalingen een onevenredige last opleggen, zal bij het zesde middel worden onderzocht.

Ten aanzien van het vijfde middel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465) en het tweede middel (zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482)

B.15. De middelen zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7 van het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791.

De verzoekende partijen zijn van oordeel dat het stelsel van terugvordering, dat door de aangevochten bepalingen georganiseerd wordt, de laboratoria voor klinische biologie, hun bestuurders of zaakvoerders en hun aandeelhouders verhindert hun laboratorium op verantwoorde wijze te beheren en de werkgelegenheid in hun onderneming te garanderen.

De verzoekende partijen zijn van oordeel dat zij op discriminerende wijze worden geraakt in hun vrijheid van handel en nijverheid die vereist dat eenieder die een beroepsactiviteit uitoefent op een gelijke manier het recht heeft hiervoor de voorafgaandelijk vastgestelde, redelijke vergoeding te ontvangen met inbegrip van een redelijke winst, teneinde hem ertoe in staat te stellen overeenkomstig de economische regels de continuïteit te verzekeren van de onderneming en de werkgelegenheid die zij biedt, alsook het recht om redelijk verantwoorde inkomsten te verkrijgen uit

de beoefende nijverheid en de verleende diensten. De verzoekende partijen zijn van mening dat voor het onderscheid waarvan zij het voorwerp zijn, geen objectieve en redelijke verantwoording bestaat.

B.16. Artikel 7 van het revolutionaire decreet van 2-17 maart 1791 « portant suppression de tous les droits d'aides, de toutes les maîtrises et jurandes et établissement de patentes » bepaalt dat eenieder vrij is naar eigen believen een handel te drijven of een beroep, ambacht of vak uit te oefenen.

De vrijheid van handel en nijverheid kan echter niet als een onbeperkte vrijheid worden opgevat. Zij belet niet dat de wet de economische bedrijvigheid van de personen en de ondernemingen regelt. De wetgever zou evenwel het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie schenden indien hij op discriminerende wijze inbreuk zou maken op de vrijheid van handel en nijverheid. Zo gezien is die grief niet verschillend van de grief in het zesde middel en zal zij daar worden onderzocht.

Overigens hebben de aangevochten bepalingen niet tot doel de wijze van uitbating van een laboratorium - en in die mate de vrijheid van handel en nijverheid - maar wel de tegemoetkoming van de ziekte- en invaliditeitsverzekering te regelen.

Ten aanzien van het zesde middel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465) en het derde en het zesde middel (zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482)

B.17. De verzoekende partijen, behoudens in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482, leiden een zesde middel af uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag. Dat middel bevat vijf onderdelen.

De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als derde middel de schending aan van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens van 4 november 1950 en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag. Dat middel stemt overeen met de eerste drie onderdelen van het hierboven beoogde middel.

De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482 voeren als zesde middel de schending aan van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet *juncto* artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens van 4 november 1950 en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag. Dat middel overlapt het vijfde onderdeel van het zesde middel dat is vervat in de verzoekschriften met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465, en zal tegelijk met dat vijfde onderdeel worden behandeld.

B.18. Aangezien de aangevochten bepalingen geen afbreuk doen aan het eigendomsrecht (*supra*, B.12), dient het middel enkel te worden onderzocht in zoverre de schending van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet wordt aangevoerd.

B.19. In een eerste onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de aangevochten bepalingen, door een systeem in te voeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen worden vastgesteld op basis van progressieve schalen naargelang van de omzet van de laboratoria of volgens de uitgaven voor klinische biologie veroorzaakt door de laboratoria, ten nadele van de betrokken personen ongeoorloofde discriminaties doen ontstaan op het vlak van de lasten die aan de verschillende categorieën van laboratoria worden opgelegd. Zij zijn van oordeel dat de aldus in het leven geroepen discriminatie op basis van de omzet niet verantwoord is en niet kan worden verantwoord ten aanzien van de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, zodat de wetgever, door het invoeren van een ongelijk systeem van terugvordering van de bedragen waarmee de globale begroting voor ambulante klinische biologie wordt overschreden op basis van progressieve schalen naargelang van de omzet van de laboratoria, de in het middel beoogde bepalingen heeft geschonden.

B.20. De aangevochten bepalingen voeren onder de laboratoria voor klinische biologie een verschil in behandeling in door de *ristorno's* te berekenen, op basis van progressieve schalen van de uitgaven.

De waarden X en Z worden vastgesteld volgens een berekeningswijze die een verband instelt tussen het werkelijk bedrag van de uitgaven voor klinische biologie en de begroting die voor de financiering van die uitgaven bestemd is, overeenkomstig artikel 34*undecies* van de wet.

Door de vaststelling van de « marktaandeelcoëfficiënt voor het jaar » (artikel 34*undecies bis*,

§ 10, g tot r) varieert het ristornobedrag voor ieder laboratorium naargelang het laboratorium al dan niet heeft bijgedragen tot de toename van de uitgaven.

Het systeem, dat voor elke identieke prestatie steeds in een zelfde terugbetaling, zonder enige degressiviteit, voorziet, ongeacht het aantal prestaties, houdt geen rekening met het feit dat bij toename van het aantal prestaties het relatieve gewicht van de vaste kosten vermindert en derhalve de opbrengsten stijgen in evenredigheid met de stijging van het omzetcijfer.

In het licht van het door de wetgever nagestreefde doel, dat erin bestaat het bedrag van de uitgaven voor klinische biologie binnen redelijke perken te houden, kunnen de terugvorderingen voor elk laboratorium worden gemoduleerd aan de hand van de omzet en progressief toenemen naargelang van de verhoging ervan. Een dergelijke maatregel, die het stelsel van vaste terugbetaling per prestatie corrigeert door rekening te houden met het dalend relatief aandeel van de vaste kosten, kan niet als onverantwoord worden aangezien.

B.21. Het Hof moet evenwel nagaan of de wetgever, bij de concrete uitwerking van de progressiviteit, geen inbreuk heeft gemaakt op het evenredigheidsbeginsel.

Het bestreden artikel 21 van de wet van 26 juni 1992 heeft in de wet van 9 augustus 1963 een artikel 34*undecies bis* ingevoegd, dat in de paragrafen 3, 5, 12 en 14, tweede lid, een combinatie vaststelt van percentages van de uitgaven van 0,5 tot 9 % vermenigvuldigd met een waarde van X of Z die maximum 10 mag bereiken.

Die combinatie leidt ertoe dat - de zogenaamde « marktaandeelcoëfficiënt » buiten beschouwing gelaten -, zelfs in de maximale hypothese van een waarde X of Z die 10 bereikt, aan de laboratoria van klinische biologie met een omzetcijfer tot 5.000.000 BEF geen ristorno wordt opgelegd, terwijl aan de laboratoria met een omzetcijfer tot en met 200.000.000 BEF, voor de diverse schijven tussen 5.000.000 en 200.000.000 BEF, een ristorno wordt opgelegd, die niet als kennelijk onevenredig kan worden beschouwd.

Wat de schijven boven 200.000.000 BEF betreft, wordt een ristornobedrag opgelegd, waarvan het bedrag van die aard is dat het voor de grootste laboratoria niet meer renderend is hun omzetcijfer nog op te voeren. Het is evenwel niet kennelijk onevenredig, in het kader van de

tegemoetkomingen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, een beleid te voeren dat streeft naar de beheersing van de uitgaven en dat daartoe de overdreven ontwikkeling ontmoedigt van de laboratoria die, hoewel zij sinds 1989 zeer goed op de hoogte waren van de wettige doelstelling van de wetgever, niettemin een groeibeleid zijn blijven voeren.

Overigens moet worden vastgesteld dat zodra het geheel van de uitgaven zal zijn beperkt tot een bedrag dat in de buurt ligt van dat van de begroting die ervoor is uitgetrokken, de parameters X en Z automatisch zullen worden teruggebracht tot waarden die het bedrag van de *ristorno's* evenredig zullen verminderen.

Het eerste onderdeel van het middel is niet gegrond.

B.22. In het tweede en derde onderdeel stellen de verzoekende partijen dat de artikelen 21 en 22 van de aangevochten wet tot onduidbare discriminaties leiden met betrekking tot de aan de verschillende categorieën van laboratoria opgelegde lasten omdat zij een stelsel invoeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen uitsluitend of voornamelijk vastgesteld worden onder verwijzing naar de omzet van de laboratoria of naar de door die laboratoria veroorzaakte uitgaven voor klinische biologie. De verzoekende partijen stellen dat de wetgever zich weliswaar tot doel heeft gesteld de uitgaven voor ambulante klinische biologie binnen een bepaalde begroting te behouden, maar dat de bestreden bepalingen een terugvorderingsstelsel invoeren dat geen of niet voldoende rekening houdt met de ontwikkeling van boekjaar tot boekjaar van de omzet van de laboratoria en dus met het effectieve aandeel van elk ervan in de begrotingsoverschrijding. Zij stellen dat een dergelijke verantwoording tussen categorieën van laboratoria op grond van hun omvang niet voor enige objectieve en redelijke verantwoording vatbaar is.

In het vierde onderdeel verwijten de verzoekende partijen de wetgever bovendien dat hij geen rekening houdt met het criterium van specialisatie van de laboratoria. De verzoekende partijen verwijten de wetgever dat hij geen rekening houdt met de series van analyses van hetzelfde type die door de laboratoria worden verricht op grond van hun specialisatiegraad en dat hij derhalve voor alle laboratoria niet op gelijke wijze de schaalvoordelen in aanmerking neemt die gelden als economische grondslag voor de progressiviteit.

B.23. Wat de drie onderdelen van het middel samen betreft, dient er vooreerst aan te worden

herinnerd dat de wetgever een stelsel van terugvordering van de bedragen heeft ingesteld die bovenop de begroting die hij had vastgesteld zijn uitbetaald, door verschillen te maken die objectief verantwoord zijn en zonder dat blijkt dat de maatregelen die hij heeft genomen kennelijk onevenredig zijn met de doelstelling die hij nastreeft, zoals gezegd onder B.18 en B.21.

Het komt het Hof niet toe te beslissen of het criterium van de «marktaandeelcoëfficiënt», toegepast vanaf 1 januari 1991, vóór die datum had moeten worden toegepast (tweede onderdeel), noch of dat criterium meer moet spelen bij de berekening van de *ristorno*'s (derde onderdeel) en evenmin of een bijkomend onderscheid moet worden gemaakt naargelang van de specialisatiegraad van de betrokken laboratoria (vierde onderdeel). Het komt de wetgever immers toe, na vergelijking van de technische problemen en de administratieve moeilijkheden die inherent zijn aan elke berekening van *ristorno*'s, te beoordelen of een meer verfijnd terugvorderingsstelsel op doeltreffende wijze kan functioneren.

De wetgever zou evenwel het gelijkheidsbeginsel schenden indien hij, zonder de door de verzoekende partijen vooropgestelde verschillen te maken, maatregelen had genomen waarbij aan bepaalde categorieën van laboratoria de betaling wordt opgelegd van *ristorno*'s die kennelijk onevenredig zijn in vergelijking met die welke andere laboratoria moeten betalen.

Het Hof, dat ten deze geen kennelijke onevenredigheid vaststelt, zou de keuze van de wetgever niet kunnen bekritisieren zonder een louter opportuniteitsoordeel te vellen.

Het tweede, het derde en het vierde onderdeel van het middel zijn niet gegrond.

B.24. In het zesde middel, vijfde onderdeel (zaken met rolnummers 443, 444, 447 tot 453 en 459 tot 465) en in het zesde middel (zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482), stellen de verzoekende partijen dat de aangevochten bepalingen, door een stelsel in te voeren krachtens hetwelk de terug te vorderen bedragen worden vastgesteld per progressieve schijven op grond van de uitgaven voor klinische biologie die door de laboratoria slechts voor de analyseprestaties worden gemaakt die worden verricht voor niet-opgenomen patiënten en niet voor opgenomen patiënten en door een stelsel van terugvordering in te voeren van de overschrijdingen van de totale begroting voor ambulante klinische biologie zonder een onderscheid te maken tussen de laboratoria die een activiteit in de ziekenhuissector hebben en de andere, ongelijke situaties gelijk

behandelen en tot discriminaties leiden met betrekking tot de lasten die aan de betrokken laboratoria worden opgelegd. De verzoekende partijen voegen eraan toe dat de ongelijkheid wordt versterkt door de overdracht die binnen de ziekenhuizen tot stand wordt gebracht van de analyses die voor de categorie van de opgenomen patiënten worden verricht naar analyses die voor de categorie van de ambulante patiënten worden verricht.

B.25. Vanuit het oogpunt van de begroting kan het onderscheid tussen de laboratoria die prestaties van klinische biologie verrichten voor opgenomen rechthebbenden en die welke ze verrichten voor niet-opgenomen rechthebbenden, objectief en redelijk worden verantwoord. De wetgever heeft elk van die twee categorieën van laboratoria grenzen opgelegd met betrekking tot de terugbetaling van de prestaties van klinische biologie door rekening te houden met de eigenheid van elke categorie. De prestaties van klinische biologie die door laboratoria worden verricht voor opgenomen rechthebbenden worden niet integraal terugbetaald : de tegemoetkoming van de ziekteverzekering in die prestaties wordt voor de opgenomen rechthebbenden door het ziekenhuis vastgesteld op basis van een forfaitair honorarium dat per verpleegdag wordt betaald, zoals artikel 34octies, § 1, van de wet van 9 augustus 1963 bepaalt.

De wetgever heeft geen inbreuk gemaakt op het gelijkheidsbeginsel vermits hij elke categorie van laboratoria grenzen heeft opgelegd wat de tegemoetkoming van de ziekteverzekering betreft.

Het komt het Hof niet toe de door de verzoekende partijen aangeklaagde abusieve overdrachten te beoordelen, omdat zij niet uit de wetgeving zelf voortvloeien.

Het middel dient te worden verworpen.

Ten aanzien van het vierde middel (zaken met rolnummers 468 tot 475 en 477 tot 482)

B.26. De verzoekende partijen voeren een middel aan dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, *juncto* artikel 20 van de Grondwet, doordat de bestreden bepalingen de verstrekkers van ambulante klinische biologie zouden ontmoedigen zich te verenigen voor de uitoefening van hun activiteit.

B.27. Artikel 20 van de Grondwet erkent het recht om zich te verenigen en verbiedt dat recht aan preventieve maatregelen te onderwerpen. Uit die bepaling volgt evenwel niet dat de wetgever ertoe gehouden zou zijn aan personen die zich verenigen de middelen te geven om een bepaalde economische activiteit te ontwikkelen. De door de wetgever aangenomen bepalingen die de tegemoetkoming van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit wijzigen door haar te beperken, doen geen afbreuk aan de vrijheid van vereniging.

Het middel dient derhalve te worden verworpen.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 7 december 1993.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior